

Новы Час

ВЯЛІКІ КЛОПАТ БАРЫСА КІТА

Стар. 6

САМАКІРАВАННЕ Ў ВІРТУАЛЕ І РЭАЛЕ

Грамадская ініцыятыва «За новыя Смалявічы» — спроба арганізаваць мясцове самакіраванне ў беларускіх рэаліях

Стар. 4

МАГНІТ ДЛЯ ТЭРАРЫСТАЎ

Іспанскі ўрад і прэса сцвярджаюць, што ў Венесуэле актыўна дзейнічае цэнтр баскскай тэратыстычнай групоўкі ETA

Стар. 12

ПІЛІГРЫМКА МАСТАКА ЯЗЭПА ГОРЫДА

Стар. 14–15

ЧЫТАЙЦЕ
Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

ДАКУМЕНТЫ З ІНТЕРНЕТА

Нарыс Сяргея Нікалюка
з цыклу «Азбука палітологіі»

► РОЗДУМ

КРЫІВАВЫ ТЫДЗЕНЬ РАСІИ

Вольга ХВОІН

Тэрор спараджае тэрор.
Развязвае рукі ахвярам для
помсты і працягвае ланцуг
злачынстваў. Расія другі
дзесятак гадоў варыцца ў
крыіві этнічных канфліктай, і
канца і краю ім не відаць.

Раніцай 29 сакавіка на платформах дзвюх станцый маскоўскага метро «Лубянка» і «Парк культуры» прагрымелі выбухі. У выніку загінула 39 чалавек, траўмы атрымалі каля сотні людзей. Ужо праз некалькі гадзін сілавікі заяўлі, што тэракты ўчынілі жанчыны-смертніцы. Праз дзень адбыўся яшчэ адзін тэракт у Дагестане. На гэты раз выбух у Кізляры забраў жыцці 12 чалавек, блізу 30 быў даставлены ў бальніцы з пашкоджаннямі. Загаварылі пра «чачэнскі след» злачынства. Хаця ні суду, ні паўнавартаснага следства праве-

дзена не было. Упаўнаважаны па правах чалавека ў Чачні Нурды Нухажыеў выступіў з заяўй, што падобныя абвінавачванні працујуць пераслед па нацыянальнай прыкмете выхадцаў з Каўказа. «Перасцярогі выхадцаў з Чачэнскай Рэспублікі небезгрントўныя. У іх ёсць горкі досвед, калі іх па прыкмете нацыянальнай прыналежнасці ўжо разглядалі як злачынцаў і адпаведна з імі абыходзіліся, прычым беспакарана», — падкрэсліў Нухажыеў.

Улады РФ самі сабе далі адмашку на працяг канфлікту на Гаўночным Каўказе. І хіба іх дзеянні не падтрымуюць людзі, перапалаханыя, поўныя злосці і прагі помсты? Уладзімір Путін прыйшоў да прэзідэнтства пад шум другой Чачэнскай кампаніі, але абіянты ім мір так і не надышоў. Нягледзячы на афіцыйную адмену вясной 2009 года контэрарыстычнай аперациі, у рэгіёне спакайней не стала. Не спыніліся і лакальныя тэрарыстычныя акты. Расія прадракаюць «трэцюю чачэнскую», але наўрад ці яна б паставіць крапку ў кровапрапліцці.

Змагацца з тэрорам яго ж метадамі бессэнсоўна. Гэта толькі спараджае нянявісць і штурхает людзей да адказу, які зноў жа нясе смерць. Спрабуючы захаваць Каўказ у сваім падпарадкованні, Расія ад пачатку 1990-х панесла жахлівія страты ў чалавечым вымярэнні. Страх у грамадстве сярод простых людзей развязваў рукі палітыкам, у выніку зноў гінулі мірныя людзі па розныя бакі мяжы, і, што самае кепскае, гінуць дагэтуль.

Пасля выбуху ў Мінску 3 ліпеня 2008 года беларускія ўлады атрымалі маральны карт-бланш пад маркай пошуку тэрарыстаў на прэсінг апазіцыі (тады на донітыя няслаба пацягілі і старую і маладую апазіцыйную гвардыю), масавую дактылакапію і падазрэнне кожнага. Публічныя трагедыі

дазваляюць стварыць які заўгодна вобраз унутранага ці зневінага ворага і адпаведна з ім змагацца, не рызыкуючы атрымаць асуджэнне. Бо хто асуздзіць уладу, якая быццам бы дбае пра бяспеку сваіх грамадзян. Не кожны будзе і дакопвацца да істці. Галоўнае — знайсці вінавата, а ім можна «прызначыць» любога, тым больш, калі палітычна сістэма непразрыстая.

Спачатку СМИ распаўсюдзілі інфармацыю, паводле якой Каўказскае падполле адмаўлялася ад датычнасці да выбуху. Прадстаўнік так званага «Каўказскага эмірата» Шамсудзін Батукаеў заявіў, што не ведае, хто здзеісніў тэракты. Пазней у сеціве з'явіўся відэозапіс лідэра каўказскіх сепа-

ратыстаў Доку Умарава, у якім ён заявіў, што тэракты ў маскоўскім метро былі арганізаваныя па яго асабістаму распараджэнню, і паабяцаў, што тэрарыстычныя атакі ў Расіі працягніцца. Паводле слоў Умарава, тэрарыстычная акцыя ў метро была помастай за спецоперацию федэральных сілаў, якая праходзіла 11 лютага 2010 года ў вёсках Аршты і Датых Сунжэнскага раёна Ингушэціі.

Падчас аперациі, па афіцыйных дадзеных, было забіта 18 баявікоў, таксама пацярпелі пяцёра мірных жыхароў, чацвёра з якіх памерлі. На момант написання матэрыялу нічога не было вядома наkont даставернасці запісу — экспертызу яго не праводзілі.

Тэрарызм сапраўды не мае међаў і нацыяў. Фатальны выпадак можа заспець у цягніку, тэатры, Алімпійскія вёсцы. Наўрад ці магчыма спрагнаваць і папярэдзіць дзеянні фанатыкаў і неадкватаў усяго свету. Але ў выпадку Расіі яе кіраўніцтву, як мінімум, варта падумаць пра тое, што прымусіць жыць у суладзі абсалютна розныя і антаганістычныя сусветы дзеля захавання тэрыторый, статусу — немагчыма.

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

2

▼ НАВІНЫ РЭГІЁНАЎ

ВІЦЕБСК. «ЗАСЛУЖАНЫ БОМЖ БЕЛАРУСІ»

Так іншы раз называюць у прэсе праваабаронцу Валеру Шчукіна. Нядай-на ён звярнуўся да старшыні Віцебскага аблсавета Аляксандра Касінца з пажаданнем вырашэння асабістай праблемы, а менавіта рэгістрацыі. Нагодай стала заява старшыні на прэс-канферэнцыі аб рэгістрацыі асобай без вызначанага месца жыхарства. Пытанне гэта для Валеру Аляксеевіча актуальнае, бо ў 2003 годзе Віцебскае упраўленне па грамадзянству і міграцыі, парушыўшы ўсе законы, высліла яго з інтэрната, дзе ён пражываваў і быў прапісаны. Такім чынам дэпутат ВС 13 склікання быў пазбаўлены месца пражывання і праўскі, чаго не мае і зараз.

МАСТЫ. ДЭПУТАТ ДАМОГСЯ

Праводле адказу на дэпутацкі зварот Дэмітрыя Кухлея, камунальшчыкі запланавалі работы па перакладцы канализацыйнага стаяка ў адным з пад'ездаў дома № 11 А па вуліцы Будаўнікоў. Жыхары дома чакалі вырашэння праблемы болей за дваццаць гадоў. У 1988 годзе дом быў уведзены ў эксплуатацыю, і адразу ў жыхароў началі ўзнікаць праблемы з прарывамі канализацыйнай трубы ў падвальным памяшканні. Трубу прарывала па некалькі разоў на месяц, што перашкаджала эксплуатацыі падсобных памяшканняў і стварала антысанітарныя ўмовы ў падвале. Жыхары дома вымушаны былі часта выклікаць адпаведную службу ЖКГ, а часам самастойна ліквідавалі аварыю і праводзілі прыборку памяшкання. У сакавіку гэтага года быў арганізаваны збор подпісаў жыхароў дома пад адпаведным зваротам да камунальшчыкі, і яны абяцаюць выканань рамонтных работы ўжо ў другім квартале 2010 года.

ШАРКАЎШЧЫНА. ЗАРАБЛЯЮЦЬ

НА НЯБОЖЧЫКАХ

Незвычайная аб'язва з'явілася ля ўвахода на могілкі ў вёсцы Бахіры. На ёй напісаны: «Уваход — 500 рублёў. Уезд — 1000 рублёў». Цяпер мясцовым жыхарам, каб наведаць магілы сваякоў, неабходна сплаціць пэўную суму.

ВІЦЕБСК. ПРЭСУ ПРАСУЮЦЬ

Спачатку супрацоўнікі Віцебскага РАУС затрымалі, а потым канфіскавалі 50 000 паасонікай выдання грамадзянской кампаніі «Наш дом». А ў Дзень Волі на мяжы Pacii і Беларусі ў Віктара Рамнёва быў канфіскаваны ўсіх наклад газеты «Віцебскі кур'ер» — 10 тысяч асобнікай, і ў Валеру Шчукіна пад Гомелем — столькі ж зноў газеты «Наш дом».

► ВІНШАВАННЕ

АЛЯКСЕЮ МАРАЧКІНУ — 70 ГАДОЎ

30 сакавіка вядомаму мастаку і грамадскому дзеячу Аляксею Марачкіну спounілася 70 гадоў.
З гэтай нагоды ў мастацкай галерэі Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка адкрылася яго выставка.

Выбар месца для выставы мастак тлумачыць тым, што ён парадніўся з полацкай зямлёй. Тут адбылася выставка, прысвечаная яго 50-годдзю, адсюль родам жонка мастака. Марачкін абышоў Палацчыну сцежкамі класіка нацыянальнага мастацтва Язэпа Драздовіча.

На адкрыцці выставы калегі і сябры мастака адзначалі разнастайнасць яго таленту, добразычлівасць і дынамізм, непахінасць грамадзянскай пазіцыі.

Марачкін заклікаў беларусаў быць вартымі свайго вялікага мінулага і гаспадарамі свайго лёсу. Праводле яго слоў, станоўчае фарміруе чалавека і дапамагае яму, а страх — паралізуе.

Рэдакцыя «Новага часу» далучаецца да шчырых віншаванняў творцы і зычыць яму плёну, пазнаменія і аптымізму.

Дарэчы, выставка працуе да 2 мая. Пасля Аляксей Марачкін плануе паказаць яе ў шэрагу гарадоў Беларусі, а ў 2011 годзе — у Мінску.

► ЗАПРАШЕННЕ

ПАДАРОЖЖА Ў ГІСТОРЫЮ

Антон Астаповіч запрашае жадаючых 18 красавіка наведаць помнікі Гомельшчыны.

Падарожжа ў межах агульнаціональнай кампаніі «Будзьма беларусам!» арганізуе Беларускую добраахвотнае таварыства аховы помнікаў гісторыі

і культуры, старшынёй якога з'яўляецца актыўіст Руху «За Свабоду» Антон Астаповіч.

Падчас выправы ў Міжнародны дзень аховы помнікаў і гістарычных мясцін плануеца наведаць шэраг мясцін:

Парычы — жылая і грамадзянская забудова мястечка, будынкі лякарні, лесапрамысловіка,

► ПРАЦЭС

НА СВЕДАК ЦІСНУЦЬ

На працэсе па справе ваўкавыскіх прадпрымальнікаў сведкі масава заяўляюць пра ціск на іх з боку следства з мэтай атрыманьці доказы, якія кампраметуюць Мікалая Аўтуховіча.

Праводле слоў праваабаронцы Алега Волчка, 29 сакавіка ў судзе дапытатлі пляц сведак. «Прадпрымальнік з Орши Ігар Пузікаў расказаў, што ў 2005 годзе спрабаваў перадаць Аўтуховічу ў турму запіску, каб атрымаць згоду на набыццё ў яго «дзвюх-трох адзінак аўтатэхнікі». Запіску Пузікаў прасіў перадаць знаёмага, супрацоўніка турмы Сяргея Шнітко, але той адмовіўся яе перадаваць. Аднак, праводле слоў Пузікаў, следчыя прымусілі яго сказаць, што запіска ў турму ўсё ж патрапіла. Ён паказаў, што следчыя яму пагражалі, абяцалі хуткае вызваленне, і пад націскам ён даў патрэбныя следству паказанні, — паведаміў Волчак.

Праводле слоў праваабаронцы, пра піхалагічны ціск на следстве гаварыла і сведка Людміла Парэмская, былы бухгалтар фірмы Аўтуховіча. «Яна заяўляла, што сказала б усё, што заўгодна, абы яе вызвалілі», — адзначыў Волчак. Ён падкрэсліў, што Парэмская таксама не пацвердзіла віну Аўтуховіча.

Былы «афганец» Канстанцін Уланав расказаў пра тое, як сустракаўся з Аўтуховічам і Аляксандрам Ларыным у Мінску ў 2005 годзе. Праводле версіі следства, падчас гэтай сустэрэчы яны сачылі за намесніка міністра па падатках і зборах Васілём Каменкам, рыхтуючы на яго замах. «Аднак у судзе Уланав заявіў, што ніхто ні за кім не сачыў. У турме на Уланава пачаўся піхалагічны ціск, акрамя таго, у следчым ізалятары ён перанёс інфаркт», — расказаў Волчак.

«Абвінавачанне рассыпаецца на вачах. Я не ведаю, на што разлічвалі следчыя і дзінавальнікі, няўжо яны думалі, што сведкі ў судзе пра гэта не расскажуць? Але мяне турбуе, што гэтыя дзеянні ўчынялі супрацоўнікі элітнага

падраздзялення па барацьбе з арганізаванай злачыннасцю і карупцыяй. Калі яны так парушаюць закон, то што гаварыць пра следчых з раённых гарадоў і пасёлкаў... Усе гэтыя дзеянні можна расціць як дыскрэдатацыю праваахоўных органаў», — заявіў Алег Волчак.

Пры гэтым праваабаронца яшчэ раз адзначыў, што доказы, атрыманыя падцікам, не могуць быць пакладзены ў аснову абвінаваччага прысуду.

Нагадаем, у Вярхоўным судзе разглядаецца крымінальная справа, па якой праходзяць Мікалай Аўтуховіч, Уладзімір Асіпенка, Аляксандар Ларын і Міхаіл Казлоў. Першых трох абвінавачваюць падпрыходтоўцы тэрарыстычнага акта ў дачыненні да намесніка міністра па падатках і зборах Васіля Каменкі і былога старшыні Гродзенскага аблвыканкама Уладзіміра Саўчанкі. Аўтуховіч і Асіпенка таксама абвінавачваюць ў арганізацыі падпалау дома былога начальніка Ваўкавыскага РАУС Сяргея Кацубы ў 2004 годзе. Падпалаўнік міліцыі Міхаіл Казлоў, былы кіраўнік УБАЗ па Гродзенскай вобласці, абвінавачваецца ў тым, што ведаў пра планы падпрыходтоўкі тэрарыстычнага акта, але не прыняў мер па яго прадухіленні.

► ІНІЦЫЯТЫВА

НЕ — АЛКАГАЛІЗМУ!

Активісты Руху «За Свабоду» і «Правага альянсу» патрабуюць забараніць начны продаж спірtoўых напояў.

Ініцыятыву дэмакратычных актыўістаў ужо падтрымалі 200 жыхароў Маскоўскага раёна Мінска.

Падпісанты калектыўнага звароту ў Мінгарвыканкам патрабуюць спынення гандлю алкагольнай прадукцыяй у начны час на тэрыторыі горада, і ў прыватнасці, забароны продажу спірtoўых напояў начным аддзелам крамы № 28 ТАА «Азарэнне», што месціцца на вуліцы Бельскага.

На думку ініцыятараў кампаніі, продаж алкаголю ў любы час сутак спрыяе алкагалізацыі беларускага грамадства.

Праводле статыстыкі, у Беларусі 182 тысячы чалавек знаходзіцца на наркалагічным уліку ў органах аховы здароўя. Шаснаццаці тысячам падлеткаў пастаўлены дыягназ «хранічны алкагалізм». У 2009 годзе спажыванне алкаголю на кожнага беларуса ў пераліку на чысты спірт складаў 14 літраў, што значна перавышае небяспечную мяжу ў 8 літраў, якую прыняла Сусветная арганізацыя аховы здароўя.

Активісты «Правага альянсу» таксама падалі ў гарвыканкам зяўку на пікет, накіраваны супраць алкагалізму і наркаманіі. Активісты намераны пратэставаць супраць вытворчасці і продажу ў краіне танных пладова-ягадных напояў, рэалізацыі алкагольнай прадукцыі ў начны час, а таксама свабоднага продажу неапрацаваных зярнят харчовага маку, якія змяшчаюць опіум. Пікет мае адбыцца 15 красавіка з 18 гадзін на плошчы Бангалор.

Праводле прэс-службы Руху «За Свабоду»

жаночага вучылішча. Усё канец XIX — пачатак XX стагоддзяў.

Юравічы — касцёл і кляштар езуітаў, канец XVII — сярэдзіна XVIII стагоддзяў. Барока. Галерэя атрымала піхалагічны ціск на іх архітэктуру.

Барбароў — сядзібна-парковы комплекс Горватай, канец XVIII — сярэдзіна XIX стагоддзяў.

Мазыр — бернардынскі касцёл і кляштар, другая паловы XVII — сярэдзіна XVIII стагоддзя; касцёл і кляштар цыстэрцыянцаў, пачатак XVII — сярэдзіна XVIII стагоддзя; касцёл цыстэрцыянцаў, сярэдзіна XVIII стагоддзя. Усё барока. Гарадская жыллёвая і грамадзянская забудова, канец XIX — пачатак XX стагоддзяў, музей «Палеская веда», музей А. Пушкара, краязнавчыя музеі горада і даліны Прышпіці.

Пра падрабязнасці можна даведацца па тэлефонах: (+37529) 1117332, (+37517) 2627343.

▼ ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

ГУД БАЙ, МАСКВА!

Сяргей САЛАЎЁУ

Гулялі, гулялі — і дагуляліся.
Нарэшце афіцыны Мінск
зразумеў, што шматлікія
гульні ў інтэграцыю ні да
чаго не прывялі. У адзін
дзень Аляксандр Лукашэнка
двойчы катком праехаўся
па Москве. Па меркаванні
спецыялістаў, Мінск больш у
інтэграцыю не гуляе.

Аляксандр Лукашэнка 30 сакавіка на нарадзе паводле вынікаў візіту ў Латынскую Амерыку заяўві: «Так склалася сітуацыя пасля распаду СССР, што мы апынуліся ў сур'ёзной залежнасці ад адной ці дзвюх краін па многіх пазіцыях. Ішлі гады, і як ні спрабавалі мы выбудаваць раўнапраўную адносіну ў Саюзнай дзяржаве, Еўрапейскім СНД, усё больш і больш пачалі праяўляцца тэнденцыі старэйшага і малодшага брата».

Як заяўві Лукашэнка, апошнімі гадамі «праблемы тут узімаюць, як кажуць, на роўным месцы і далёка не заўсёды вырашаюца канструктыўна і хутка». «Прама скажу, парадакальна сітуацыя складаеца ў адносінах з урадам Pacii, — адзначаў ён. — Рэч не ў тым, каб чарговым разам указаць расійскі ўрад ці Путіна. Мы бачым, колькі праблем не вырашаюца з-за суб'ектыўнай пазіцыі расійскага кіраўніцтва».

Паводле слоў Лукашэнкі, беларускі бок падлісае сур'ёзныя дакументы, дасягае маштабных дамоўленасцей са сваімі стратэгічнымі саюзікамі, але пры гэтым ніяк не атрымліваеца дамагчыся празрыстых і справядлівых умоў узаемнага гандлю. «Больш за тое, нашы крокі па пашырэнні супрацоўніцтва суправаджаюца саркастычнымі каментарамі з іх боку», — сказаў беларускі кіраўнік.

А на сустрэчы з дзейнымі старшынёй АБСЕ, міністрам замежных спраў Казахстана Канатам Саудабаевым беларускі правадыр казаў аб недапушчальнасці выпустрошвання асноватарнай ідэі Мітнага саюза Беларусі, Казахстана і Pacii. «Калі мы дамовіліся аб канцэптуальным палаженні — аб tym, што ствараеца адзіная цэласная мітнай тэрыторыя, то гэта значыць, што ніякія выключэнні і аблежаванні тут недапушчальныя — ні па якіх гандлёвых пазіцыях», — прыводзіць словаў Лукашэнкі прэсслужба прэзідэнта.

Здавалася б, пры чым тут АБСЕ? Ні пры чым. Але шмат хто лічыць, што такім чынам Аляксандр Рыгоравіч намякніў Казахстану аб гатоўнасці «сябраваць супраць Pacii». Больш за тое, эксперты ўсур'ёз пачалі казаць, што Беларусь задумваеца аб выхадзе з Мітнага саюза.

Сапраўды, калі асноўны аўтамабіль нафты будзе пастаўляцца з мітнай пошлінамі, нам такі Мітнага саюз не патрэбны. Улада ж губляе шмат чаго. Па-першое, згубіцца «беларускі эканамічны цуд», што не дадасць кіраўніцтву папулярнасці напярэдадні прэзідэнцкім выбараў. А па-другое, не тое што не дададуць папулярнасці, але выклічуць нават нянавісць новыя мітнай пошліны на єўрапейскія аўтамабілі. Як бы ні

называлі чыноўнікі іх «аўтахламам», усё роўна гэты «аўтахлам» значна лепшы за прадукцыю АўтавАЗа, які хутка зойме лідзіруючыя пазіцыі на рынку каляровых і чорных металалаў.

Партыя БНФ ужо ўхапілася за гэтую тэму, абвясціўшы стварэнне ініцыятыўнай групы па правядзеніі рэферэндуму супраць пошлін. Але пакуль што гэтая праца ідзе паволі. Затое простыя грамадзяне стварылі грамадскае аўяднанне «За аўто», асноўнай мэтай якога пакуль з'яўляеца захаванне мітных пошлін на ўзору 2009 года.

Як паведаміў прэсе старшыня аргкамітэта па стварэнні аўяднання Арцём Шаркоў, напачатку мая нас чакае відовішчае шоу: аўтапрабег з перадачай подпісаў за захаванне мітных пошлін у дзяржаву, у тым ліку і ў Адміністрацыю прэзідэнта.

Так што ва ўлады ёсьць шанец прыгожа выйсці з Мітнага саюза «па просьбах працоўных». Ці, прынамсі, захаваць сённяшнія мітнныя пошліны на аўт ў адказ на захаванне пошлін на нафту.

Тым часам кампанія па выбарах у місцовых саветах ў Беларусі ўступіла ў самую актыўную фазу — у фазу агітацыі. Аднак наўрад ці мы пабачым на гэтых выбарах нейкія сюрпрызы і наўкы. Нават няяледзячы на тое, што Нацыянальная Рада БХД у нядзелью прыняла рашэнне аб далейшым удзеле ў місцовых выбарах, ва ўсялякім разе, да датэрміновага галасавання. Проста таму, што гэтыя выбары нікога не цікавяць.

Праваабаронцы, якія праводзілі маніторынг рэгістрацыі кандыдатаў у дэпутаты, заяўляюць, што ўсяго па краіне зарэгістраваныя 25 033 кандыдаты ў дэпутаты місцовых саветаў. «Калі браць па ўсёй краіне, гэта толькі 1,1 кандыдата на кожную выбарчую акругу. З аднаго боку, гэта свядчыць пра тое, што грамадства не ўспрымае місцовая саветы як рэальныя органы улады і не лічыць выбары свабодными, з другога — што працэс вылучэння кандыдатаў у дэпутаты быў аргані-

заваны «вертыкальлю». Ніяма такіх акруг, у якіх адсутнічалі б кандыдаты ў дэпутаты. Па кожнай акрузе хтосьці ды балатуеца», — лічыць старшыня Беларускага Хельсінскага камітэта Алег Гулак.

Апроч таго, па яго меркаванні, складана будзе пабачыць і пікеты кандыдатаў у дэпутаты. Справа ў тым, што ў Выбарчы кодэксе унесена норма пра тое, што агітацыйныя пікеты кандыдатаў у дэпутаты могуць праводзіцца ў любых не забароненых для гэтага месцах. Раней «пікеты кандыдатаў у дэпутаты стаялі ўсёды, дзе можна, але міліцыя глядзела на гэта скрэз пальцы і не пыталася ў людзей дазволу на правядзенне пікета. Сёння ж мясцовыя органы ўлады павінны вызначыць спіс месцаў, дзе пікеты праводзіцца забаронена. «На справе гэта выльеца ў тое, што пікеты забараняюцца ў любых людных месцах. Такім чынам, дэмакратызацыя Выбарчага кодэкса можа быць выканалася на шкоду выбарчай кампаніі», — лічыць Гулак.

Акрамя таго, цікавую думку на тымі выкладзілі психолагі. Забараняльныя меры могуць актыўнічаць цікавасць моладзі да азартных гульняў або гей-парада. Пра гэта заяўляла практэктар па выхаваўчай працы Рэспубліканскага інстытута прафесійнай адукацыі кандыдат психалагічных навук Аксана Папова.

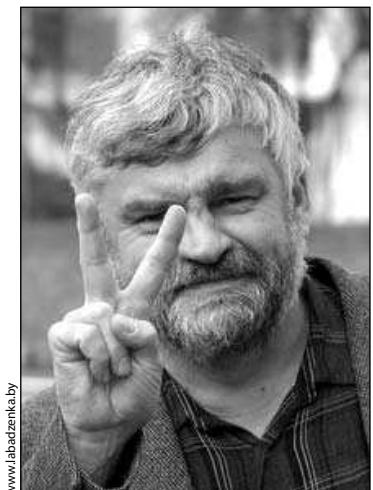
Адказваючы на пытанне адносна магчымага правядзення гей-парада ў Мінску, яна зазначыла, што цікавасць маладых людзей у падлетковым і раннім юнацтвім узросце заўсёды арыентаваная на навізу і забарону. «Забарона можа выклікаць выбух актыўнасці сярод моладзі», — сказала яна. — Неабходна наладзіць дыялог з моладдзю, паказаць негатыўныя і пазітыўныя бакі якой-небудзь падзеі, уключыць моладзь у самастойны пошук аргументаў». Такім чынам, паводле слоў спецыяліста, у маладых людзей фарміруеца актыўная жыццёвая пазіцыя.

Дык, можа, нам трэба было б забараніць місцовыя выбары?

▼ ФІГУРЫ ТЫДНЯ

Уладзімір Арлоў

Уладзімір Арлоў — аўтар многіх мастацкіх твораў на гісторычную тэматыку — узнагароджаны прэміяй «Еўрапейскі паст свабоды». Цырымонія адбылася ў Гданьску. Журы конкурсу амаль аднаголосна падтрымала кандыдатуру беларускага пісьменніка. Уладзімір Арлоў прадстаўляў Беларусь на агульнаеўрапейскім конкурсе «Еўрапейскі паст свабоды» з кнігай вершаў «Паром прац Ла-Манш». З сарака шасці еўрапейскіх краін для ўдзелу былі выбраны сем: Беларусь, Кіп, Славакія, Славенія, Сербія, Францыя, Швецыя, а восьмая — Польшча. З кожнай краіны фіналіста выбрали па адным пасце, чью кніжку пераклалі і выдали па-польску.

www.uladzimenka.by

PhotoByMediaNet

СЯРГЕЙ ГАЙДУКЕВІЧ

Лідер Ліберальна-дэмакратычнай партыі «Новая Беларусь — Адзінства», а таксама разглядае варыянты свайго ўдзелу ў бліжэйшай прэзідэнцкай кампаніі. «Я накіраваў ліст на імя кіраўніка Адміністрацыі прэзідэнта Уладзіміра Макея, — паведаміў Гайдукевіч «Радыё Свабода». — Мы просім дазволу на арэнду Палаца рэспублікі для правядзення там кангрэсу з удзелам 2,5 тысяч дэлегатаў. Нас задавальняе любы ўік-энд, пачынаючы ад 20 мая і да канца ліпеня. Мы запрашаем на форум гасцей з «Адзінай Pacii», «Справядлівай Pacii» і ЛДПР, а таксама з Партыі рэгіёнам».

Калі Палац рэспублікі пад гэтае мерапрыемства арэндаваць не атрымаеца, то арганізаторы кангрэсу згодны скараціць колькасць дэлегатаў да тысячы і правесці яго ў кіна-канцэрнай залі «Мінск». «Думаю, што наш зварот будзе чарговым тэстам для ўладаў на лібералізацыю сітуацыі ў Беларусі», — зазначае палітык, які, прайда, ніколі ў асблівай апале ў дзеянія кіраўніцтва краіны і не быў.

Спадар Гайдукевіч сказаў, што пакуль не мае права называць канкрэтных удзельнікаў новага блоку. Але жадаючыя у яго ўступіць нават болей, чым ён чакаў. Апроч стварэння новай грамадской арганізацыі, на мерапрыемстве будуць разглядацца яшчэ два пытанні: зацвярджэнне праграмы і складу ініцыятыўнай групы патэнційнага кандыдата ў прэзідэнты Беларусі ад ЛДП Сяргея Гайдукевіча.

Міхаіл Цыган

У Мінскім абласным судзе вядуцца слуханні па крымінальнай спраўе ў дачыненні да былога кіраўніка адміністрацыі Кастрычніцкага раёна сталіцы Міхаіла Цыгана. Чыноўніка адвінавачваюць па некалькіх артыкулах Крымінальнага кодэksа: атрыманне хабару, крадзеж шляхам злouжывання службовымі пайнамоцтвамі, перавышэнне ўлады і службовых пайнамоцтваў, а таксама незаконныя дзеянні ў дачыненні агнястрэльнай зброі, боепрыпасаў і выхувальных рэчываў.

Як прагучала ў судзе, ужо былы кіраўнік адміністрацыі аднаго з раёнаў сталіцы пагаджаўся на любую «падзяжу» за сваю дапамогу ў вырашэнні спраў. Кажуць, што хабар браў і каўбасою, і памперсамі, і бензінам. А ў якасці падарункаў не адмоляўся ад алкаголю і арганізаціў вольнага часу, напрыклад наведаць сауну. Таксама Міхаіл Цыган надзвычай раўнівае ставіцца да чужога зарабку і перыядычна збіраў з падначаленых чыноўнікаў гроши бы на розныя мэты, а на самэрэч забіраў іх сабе.

Каб агульніца ўсе адвінавачванні па спраўе, спатрэбілася калі гадзіны, дзяржавабвінавацьца нават папрасіў перапынак.

Міхаіл Цыган быў прызначаны кіраўніком Беларусі старшынёю адміністрацыі Кастрычніцкага раёна Менска 17 жніўня 2005 года. Да гэтага ён працуваў першым намеснікам кіраўніка адміністрацыі Першамайскага раёна. Чыноўнік таксама з'яўляецца сябрам прэзідэнту Беларускай федэрацыі горналыжнага спорту і сноуборда, якую ўзначальвае намесніца кіраўніка Адміністрацыі прэзідэнта Наталля Пяткевіч.

ПАЛІТЫКА

ВЫБАРЫ

ДЭПУТАЦКІЯ МАНДАТЫ НЕПАПУЛЯРНЫЯ

Вольга ХВОІН

Эксперты маніторынгу этапу реєстрацыі кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў 26-га склікання выявілі пэўныя паляпшэнні ў правядзенні выбарчай кампаніі. Аднак гэтых зрухаў недастатковая, каб лічыць яе цалкам свабоднай.

Адзін з найбольш працаёмкіх этапаў любой выбарчай кампаніі — збор подпісаў — прайшоў у адносна спакойнай атмасферы. Не было масавых затрыманняў і перашкодаў у працы ініцыятыўных груп. Праўда, не паўсюль зборшчыкі подпісаў змаглі патрапіць — інтэрнаты і вайсковыя часткі па-ранейшаму застаюцца ў зоне недасягальнасці, хача Выбарчы кодэкс дазваляе кандыдатам працаваць там з выбарцам, хоць і з пэўнымі абмежаваннямі. Разам з тым аўтары справаздачы сцвярджаюць, што «у парыўнанні нават з кампаніяй па выбарах дэпутатаў Палаты працтваўнікі нацыянальнага Сходу, назіраўся большы ціск на прэтэндэнтаў і на сябру ініцыятыўных груп з боку выбарчых камісіяў і па месцы іх працы ці вучобы».

Напрыклад, сябра ініцыятыўной групы па стварэнні партыі

«Беларуская хрысціянская дэмакратыя» з Бабруйска Вячаслава Шэлега, які збіраецца балатаўца на выбарах, выклікалі ў аддзел гандлю гарвыканкамам, дзе паставілі перад выбарам: ідзеш на выбары ці працуеш. Яго паплечніка па палітструктуры Аляксандра Кабяка звольнілі з працы ў казіно пасля таго, як былі пададзеныя дакументы на рэгістрацыю ініцыятыўной групы.

З пазітыўных навін — скарачэнне колькасці адмоў у рэгістрацыі ініцыятыўных груп. У 2007 годзе іх было больш за сто, сёлета — 23. На думку аўтараў

Крука, які меў намер вылучацца кандыдатам у дэпутаты Астрасвецкага раённага савета. Афіцыйна актыўіста абвінавацілі ў tym, што нібыта пры фармаванні ініцыятыўной групы ён «парушыў прынцыпі свабоднага ўзбелу ў выбарах», і сябры яго ініцыятыўной групы не па сваёй волі былі заангажаваны ў кампанію. Іван Крук высветліў, што на асобаў, якія адмовіліся пасля ад свайго ўзбелу ў выбарах, піснулі супрацоўнікі райвыканкаму — абыцілі кандыдатаў вылучылі праўладнай Камуністычнай партыя Беларусі, Беларуская партыя левых «Справядліві свет», Аб'яднаная грамадзянская партыя, БНФ, Ліберальная-дэмакратычная, Беларуская сацыял-дэмакратычнай партыя (Грамада), незарэгістраваная Беларуская хрысціянская дэмакратыя таксама ў лідерах па колькасці вылучэнцаў. Аднак конкурс на дэпутацкі мандат не вялікі — прыблізна 1,2 чалавека. У Мінску, Мінскай і Магілёўскай абласцях паказы вышэйшы, але ў цэлым можна гаварыць, што ў шэрагу акругах выбары будуть безальтернатыўнымі.

Выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў дваццаць шостага склікання адбудуцца 25 красавіка. Старшыня Цэнтрывыбаркаму Лідзія Ярмошына паведаміла, што Беларусь міжнародных на зіральникаў на мясцовыя выбары запрашаць не будзе.

ІНІЦЫЯТЫВА

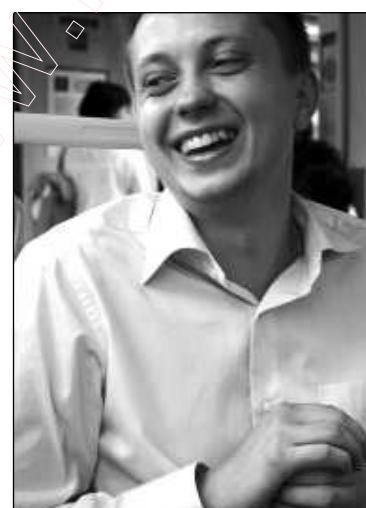
САМАКІРАВАННЕ Ў ВІРТУАЛЕ І РЭАЛЕ

Марыя КРУК

Беларусь з сістэмай самакіравання знаёмая аж з XIV стагоддзя, калі Магдэбургскія права было распаўсюджана на гарады Вялікага княства Літоўскага. Аднак цяпер палітыка ці ўзбел у справах дзяржавы не ў павазе. Асобныя «гарачыя галовы» спрабуюць разварушыць гэты закамялены пласт дзеянісці, і хутка прыходзіць асэнсанне, што пачынаець трэба з простага: давесці, што чалавек — гаспадар на сваёй зямлі, у сваім горадзе.

Грамадская ініцыятыва «За новыя Смалявічы» — спроба арганізація мясцовых самакіраванне ў беларускіх рэаліях, то бок не прывязываючы яго да палітыкі ні лакальнага, ні агульнанацыянальнага ўзроўню. Каардынатор ініцыятывы Яўген Пугач атрымаў някепскую адукцыю, у тым ліку і за мяжой, але вярнуўся ў родны горад і вырашыў паспрабаваць змяніць тое, што яго не задавальняе. Але не чакаючы, пакуль на гэта будзе дадзеная «адмашка» мясцовай вертыкалі.

— На мінулых прэзідэнцкіх выбарах я быў кірауніком мясцовага штаба Мілінкевіча. Калі збралі

такой безгаспадарлівасці. Некаторыя праблемы з часам вырашылі — паклалі асфальт, зрабілі асвяленне. Магчыма, прычыны ў tym, што ладзілася свята горада, ці што прыйшоў новы кіраунік, а магчыма, і мы ў нечым гэтага паспрыялі. Прынамі пасля гэтага нас нават крыху пачалі паважаць.

Сярод актыўістаў грамадской ініцыятывы ёсць прыхільнікі пэўных партый, палітычных рухаў, прафсаюзаў, але гэта асабліва не афіціеца. Хача гарадок невялікі, і, як гаворыць Яўген, народ і так памятае, што ты «нейкі апазіцыянер», бо збіраў, напрыклад, подпісы.

— Мы зрабілі календары з выявамі роднага горада, і калі раздавалі іх, то некаторыя нават баяліся браць. Гаварылі: «Гэта ўсё Амерыка ваша робіць». Каб мець давер людзей, трэба весці максімальна празрыстую дзеянісць, паказваць нейкі вынік. І быць такім жа, як людзі, а не дыстанцыявацца ад іх, — тлумачыць Яўген (між іншым, псіхолаг і палітолаг па адукацыі) спецыфіку грамадской працы.

Агулам насельніцтва хоча жыць, выжываць. Моладзь усё больш цікавіцца, як можна з'ехаць, часам нават у мяне пытаюцца парады на гэты конт. Хто мае ідэі, нейкія гроши — спрабуе адчыніць сваю справу, нехта ўдаецца ўтворчасць. Мне падаецца, што людзей простидастала існая сістэма ўлады, бо не бачна перспектыву, не бачна тых, хто прыйдзе і дапаможа ім, а самі вырашыць праблемы не на вучыліся. Дарэчы, заўважыў, што апошнім часам што ні дай, усё чытаюць — улёткі, бюлетэні, газеты.

Сапраўды, нас ратуе інтэрнэт — з ім крыху весялей жыць.

На жаль, сябры грамадской ініцыятывы кантаクトаў з кірауніцтвам горада амаль не маюць. «Як сказаў адзін чыноўнік, не любяць і не давяраюць нам, — гаворыць Яўген Пугач. — Мы перашкоджаем сваёй актыўнасцю, ім патрэбныя цішыня і спакой. Спрабавалі зрабіць круглы стол наконт пабудовы мосту. Паведамілі мясцовамі ідэолагу прамесца сустречы, запрасілі і яго, а пасля ўладальнікі памяшкання паведамілі, што мы не зможам тым сустрэцца. А можа і сапраўды баяцца нас, бо любы мог нахьцца не адзін раз на рамонтах садкоў-школаў, а тут мы, і «капаем», і патрабуем нейкай справаздачнасці. Пройдзе час, і цяперашні чыноўнік будзе прызначаць, што мы мелі добрыя ідэі. А пакуль так, як ёсць. Калі зрабілі афіцыйны выканкамаўскі сайт, і была яго прэзентацыя, адзін з намеснікаў пачаў крытыкаў, што зрабілі халтуру. І ў якасці ўзору добрай працы прыводзіўся наш сайт».

Аднак Яўген, якому, здаецца, сам Бог раіў бы быць дэпутатам мясцовага савета, красавіцкія выбары ігнаруе. «Мне няма часу займацца гэтым, хапае працы ў межах ініцыятывы, да таго ж трэба зарабляць гроши на жыццё. Але галоўнае — я не маю ўпэўненасці, што можна прайсці ў Савет, не веру ў празрыстасць працэдуры і не думаю, што варты марнаваць дзеля гэтага час. Справай можна займацца і без дэпутацкага мандата», — упэўнены каардынатор смалявіцкай ініцыятывы.

▶ ПРЭС-КАНФЕРЕНЦЫЯ

НОВАЯ ЗНЕШНЯЯ ПАЛІТЫКА: «НАКАТВАЦЬ» І НЕ СПАЦЬ У ШАПКУ

Вольга ХВОІН

«Расія падтрымлівала і будзе падтрымліваць і дапамагаць Беларусі. У тым ліку крэдytамі», — заявіў пасол Расійскай Федэрациі ў Беларусі Аляксандар Сурыкаў падчас сустрэчы з журналістамі. Кіраунік Беларусі Аляксандар Лукашэнка са скрухай канстатуе, што раней мы «спалі ў шапку» і не бачылі партнёраў апрач Расіі, і ставіць амбітную задачу наладжваць новыя сувязі на мацерыках і кантынентах Зямлі.

На словах дыпламата, Расія не збіраецца купляць лаяльнасць Беларусі, каб палепшыць двухбаковыя адносіны. «Мы захоўвалі пераемнасць з часоў СССР у пытаннях паставак энергансосбітаў з некаторымі суб'ектамі прэферэнцыйнага характару. У 2006 годзе Расія вырашила перайсці на рыначныя ўмовы гандлю энергансосбітамі. Калі пад гэтым разумець імперскія амбіцыі, то я прашу прафабачэння», — зазначыў Сурыкаў.

На яго думку, размова ідзе пра рэйнапраўныя і ўзаемавыгадныя адносіны. Напрыклад, дамагаючыся льготных коштаў на энергарэсурсы Беларусь адначасова вядзе з Расіяй выгадны для сябе эканамічны дыялог па продажы сваёй прадукцыі — малака, сельскагаспадарчай тэхнікі. «Мы ж не просім прадаваць нам малако ў два разы танны», — падкрэсліў дыпламат.

Спрэчкі на глебе паставак энергарэсурсаў Аляксандар Сурыкаў лічыць нармальным пракцэсам, галоўнае — «сфармаваць разумныя адносіны ажно да сумеснага бізнесу, каб абодвум бакам было выгодна». І фактага, што Беларусь падала іск у Эканамічны суд краінаў СНД па

пытаннях мытаў на нафту, пасол лічыць абсолютна нармальнай з'явай: «Раней гэтыя ўсе супяречнасці выліваліся ў медынную сферу, якая нічога не вырашае. Цяпер усё больш цывілізавана. Хай пытанне разгледзяць юрысты». Да словаў, дыпламат сказаў, што яму прыносяць задавальненне прагляд беларускіх тэлеканалаў, дзе часам «мочаць Расію». «Гэта нармальная, важная, каб было агульнае паразуменне», — мяркне пасол Расіі.

Аднак, нягледзячы на намеры «дапамагаць Беларусі», усходняя суседка пра свае інтэрэсы не забываеца. Так, Аляксандар Сурыкаў паведаміў, што Расія можа адмовіцца ад удзелу ў будаўніцтве беларускай АЭС, калі ў фінансаванні праекту будзе ўдзельніцаць Кітай. «Мы не хочам дзяліцца тэхналогіямі, якія каштуюць грошай, з кітайскімі фірмамі, многія з якіх маладыя на гэтым рынку. Новыя тэхналогіі трэба купляць, а кітайцы, у міне такое адчуванне, хацелі б іх падгледзець. Калі яны будуць удзельніцаць, то расійскі бок працягненне перагледзець некаторыя моманты», — дадаў дыпламат. Паводле яго слоў, прымальным быў бы варыянт, калі РФ будзе займацца непасрэдна тэхнічнай часткай станцыі, а кітайцы, напрыклад, будаўніцтвам гарэдак для атамішчыкаў. Цяпер Беларусь і Расія рыхтуюцца да падпісання контракта на будаўніцтва АЭС, абмяркоўваеца цана будаўніцтва.

Таксама Аляксандар Сурыкаў нагадаў, што з першага ліпеня бягучага года ў рамках Мітнага саюза краіны мусяць выйсці да мяжы з Еўрапейскім саюзам праз Беларусь. «З правільным падыходам мы атрымаем больш канкурэнтаздольную эканоміку, наша галоўная задача — праз рэгуляванне імпарту стварыць спрыяльныя ўмовы для вытворцаў. У 2012 годзе чакаецца ўвогуле пераход да адзінай эканамічнай прасторы», — нагадаў дыпламат, а таксама падкрэсліў.

што «інтэграцыя паміж Беларусью і Расіяй хоць і развіваецца не без складанасцяў, але гаварыць аб яе зварочванні — рана».

Між тым на днях кіраунік Беларусі Аляксандар Лукашэнка падчас нарады па выніках свайго візіту ў Венесуэлу і Бразілію называў парадаксальнай сітуацыю, якая складваеца ў адносінах з урадам Расіі, і абвінаваціў расійскі кабінет міністраў у вырашэнні праблем з Беларуссю з пазіцыі суб'ектыўнага характару. «Не траба ў выступе і заяве гаварыць пра расійскі народ, пра Расію. Расія занадта разнародная, і той, хто кіне камень у расійскага чалавека, будзе няшчырым чалавекам», — сказаў Лукашэнка. — Іншая справа, тая пазіцыя, якую займае расійскі ўрад. Паводле кірауніка Беларусі, у адносінах паміж дзвюма дзяржавамі ёсьць праблемы, і яны не вырашаеца, таму Беларусь і шукае новых партнёраў, у тым ліку і з акіянам. «Мы бачым, колькі праблем сёння не вырашаеца або вырашаеца з пазіцыі суб'ектыўнага характару з боку ўрада Расіі. Мы ні на како не накацаем, мы проста пачынаем шукаць іншыя іншыя і краіны, дзе нас успрымаюць і разумеюць, — патлумачыў Лукашэнка новыя міждзяржаўныя стасункі. — Менавіта таму сёння, як ніколі, мы вымушаныя аткыўна працаваць у любым, нават самым аддаленым кутку свету, дзе мы можам разлічваць на прадказальнія і сумленныя ўмовы ўзаемавыгадных гандлёва-еканамічных сувязяў. На Расіі і Еўропе свет клінам не сышоўся, трэба выходзіць у іншыя рэгіёны са сваёй прадукцыяй і праектамі».

У якасці патэнцыйных дзяловых партнёраў кіраунік Беларусі разглядае не толькі краіны Лацінскай Амерыкі, але і Афрыкі. Таксама беларускі ўрад атрымаў указанне развіваць контакты з краінамі Паўднёва-Усходніх Азіі, Персідскага заліва і Індыйскага океана.

▶ ГЕАПАЛІТЫКА

ЛУКАШЕНКУ ЗАПРАСЛІ НА САМІТ АБСЕ

Марыя КРУК

На гэтым тыдні Беларусь з афіцыйным візітам наведаў дзеяны старшыня АБСЕ, дзяржаўны сакратар

— міністр замежных спраў Казахстана Канат Саудабаев.

Дыпламат сустракаўся з прадстаўнікамі афіцыйнага Мінска, а таксама апазіцыі. І ў выніку прыйшоў да высноў, што ў Беларусі «даволі добрая сітуацыя», калі апаненты могуць вольна ўдзельнічаць у дыскусіі. Праўда, не ўлічыў, што магчымасці для такога абмену думкамі з'яўляюцца ў асноўным толькі з падачы Захаду, а не мясцовых уладаў.

Падчас сустрэчы з апазіцыйнымі палітыкамі прагучала прапанова аднавіць пляцоўку АБСЕ для правядзення дыялогу ўнутры Беларусі, як гэта было напрыканцы 90-х гадоў. Нагадаю, што ў 1999 годзе пад эгідай АБСЕ быў арганізаваны дыялог паміж партыямі і прадстаўнікамі адміністрацыі прэзідэнта. На разнастайныя мерапрыемствы па яго забеспечэнню Еўропа, па некаторых падліках, выдатковала каля 1,5 мільёна долараў. Аднак добрыя намеры нічым не скончыліся. Улады не выканалі ні адну з умоў, якія ставіла апазіцыя. Сёлета новы кіраунік Офіса АБСЕ ў Мінску пасол Бенедыкта Халера у адным са сваіх інтэрв'ю заявіў, што адной з задач Офіса з'яўляецца «падтрыманне раўнавагі» і ўраду ў вядзенні дыялогу з грамадскімі структурамі. Праўда, яго папярэднік на гэтай пасадзе меў нямала крытыкі за лаяльнасць да беларускага рэжыму.

Як расказаў лідэр аргкамітэта па стварэнні Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Народная Грамада) Мікалай Статкевіч, тэма сустрэчы з Канатам Саудабаевым не была выразна акрэслена, і ў выніку ёсць звязлося да правядзення ў Беларусі выбараў. Да словаў, назіральнікі ад АБСЕ не будуть запрошаныя на мясцовыя выбараў ў красавіку гэтага года. Па выніках парламенцкіх выбараў 2008 года АБСЕ зрабіла заклю-

чэнне, што яны не адпавядалі стандартам арганізацыі. Тады кірауніца назіральнай місіі БДПЧ АБСЕ Ан-Мары Лізен адзначыла некаторыя паляпшэнні ў выбарчым працэсе, але падкрэсліла, што некалькіх пазітыўных зрухаў недастатковы, каб цалкам адпавядаць стандартам АБСЕ.

Паколькі ў сустрэчы на гэтым тыдні ўдзельнічалі не толькі прадстаўнікі апазіцыі, але і праўладных структур, то дыпламат меў магчымасць выслушашь усе бакі, і ў выніку прыйшоў да высноў, што «у Беларусі даволі добрая сітуацыя», калі апаненты могуць вольна ўдзельнічаць у дыскусіі. Праўда, не ўлічыў, што магчымасці для такога абмену думкамі з'яўляюцца ў асноўным толькі з падачы Захаду, а не мясцовых уладаў.

Апроч таго, падчас візіту ў Беларусь Каната Саудабаева беларускія праваабаронцы звярнуліся ў Офіс АБСЕ да Бенедыкта Халера з заявай па справе Мікалая Аўтуховіча і Уладзіміра Асіпенкі, крымінальны працэс над якімі праходзіць у Вярховным судзе Беларусі. Цяпер ідзе допыт сведак па справе, і многія з іх адмаяўляюцца ад ранейшых паказанняў, матывуючы гэта ціскам следства. Беларускія праваабаронцы лічаць, што Аўтуховіч і Асіпенка беспадстаўна абвінавачаны ў падрыхтоўцы замаху на былога губернатара Гродзенскай вобласці, і доказаў іх віны няма. Абвінавачаным пагражае вышэйшая мера пакарання — пажыццёвое зняволенне або смяротная кара. На знак пратесту супраць пазапраўнага арышту Мікалаі Аўтуховіч летасць больш за 90 дзён трывала галадоўку ў следчым ізалаціяры, што моцна падарвала яго здароўе.

ЮБІЛЕЙ

БАЦЬКАЎШЧЫНА — ВЯЛІКІ КЛОПАТ БАРЫСА КІТА

Васіль ЯКАВЕНКА

Сто гадоў таму ў Санкт-Пецярбургу ў сям'і Уладзіміра Кіты, служачага дэпартамента тэлеграфа і пошты, нарадзілася немаўля, якому ў метрычным пасведчанні запісалі — «Барыс», а прозвіча — «Кіт», з цвёрдым знакам у канцы замест літары «а». Тым самым нібы наканавалі яму адметную знакавую сутнасць, адмысловую «кітовую» ролю і значэнне ў грамадскім віры, у людскім атачэнні.

Здолънае хлапчанё ўжо ў дзіцячым ніцым узросце адчула складанасць свету, у які прыйшло, яно зразумела, што ёсьць несправядлівы падзел у грамадстве, зразумела, чым гэты падзел абарочваеща для ёзднелага люду.

Суцішваеща Грамадзянская вайна. Голад. З Санкт-Пецярбурга бацькі вярнуліся ў Беларусь, у дзедаву хату ў Агародніках — вёску пад Карэлічамі. І ўжо тут пранікнёнаі душой Барыс усвядоміў новы падзел люду — на паноў-палякаў і мужыкоў-беларусаў... Ён з бацькамі атрымаўся ў ліку апошніх, і зноў — голад і ўціск разам з паняволеным карэнным насельніцтвам. Выключную ролю ў фарміраванні самасвядомасці хлопчыка аказвае вясковы настаўнік Сцяпан Рамановіч, ён,

урэшце, і дапамагае Барысу спаквала выйсці ў людзі — падрыхтаваща да іспытаў і паступіць у Наваградскую беларускую гімназію — яскравы і жывы асяродак беларушчыны. Ішлі 1920-я гады.

Трэба меркаваць, менавіта ў Наваградку Барыс Кіт сфарміраваўся як свядомы, цэльны чалавек, носьбіт і праводца беларускасці. Зрэшты, шмат чаго для яго высіявання дадаў і Віленскі ўніверсітэт, з ягоным прагрэсіўным і бойкім студэнцкім асяродкам.

Адметны момант. Яшчэ будучы студэнтам і далей — выкладчыкам матэматыкі ў Віленскай беларускай гімназіі, Кіт вельмі блізка сышоўся з вядомым у свеце вучоным, прафесарам матэматыкі Антоні Зыгмунтам, жыцці і дзеяньні якога потым спадобіца яму раскрыць у доктарскай дысертациі.

Вялікую мітрангу і неспакой для Кіта прынёс 1939-ы, калі гэта званих Усходніх кросы былі вернуты ў Беларусь. З канца 1939 года беларуская Вільня па загаду Москвы адыходзіць пад Літву. Падзея моцна ўдарыла па Віленскай беларускай гімназіі, у якой Кіт працаўваў на той час дырэктарам. Што рабіць? Не палічыўшыся з турботамі, ён перавёў, перавёз сваіх узрушаных і занепакоеных вучняў з Вільні ў Наваградак, дзе аднавіў сваю беларускую гімназію, зачыненую было палякамі.

Але нядоўга бавіўся — неўзабаве гэткага дзеянага чалавека выпяціну з Наваградка ў Баранавічы, зрабілі яго акруговым інспектарам аддзела народнай

Барыс Кіт у сваіх кватэрэх падчас сустэрэи з беларускімі журналістамі Генадзем Кеснерам і Кастанем Лашкевічам 22 сакавіка 2010 г. Франкфурт-на-Майн

адукацыі барапавіцкай акругі (вобласці). Асноўнымі намаганнямі Кіта было там адкрыціе новых беларускіх школ. Праца падабалася. Адначасова выкладаў матэматыку ў тагачасным Барапавіцкім педінстытуце.

Акурат у тыя перадваенныя гады веснім рэхам на яго наклілася другое каханне. Першую каханку сваю — Рыгу ён згубіў раней у Карэлічах. Яркая, адметная дзяўчына! Але карэліцкі кагал не мог дапусціць, каб гой узяў шлюб з яўрэйкай, і Рыгу звёслі з Карэліч даляй за ягоным вочы.

На гэты раз завалодала сэрцам Барыса Ніна Корсак, асока з адметнай і слáунай беларускай сям'і з Лебедзева, што пад Маладзечнам. Ён вучыўся разам з Нінай у Вільні. У сям'і Корсакаў шанавалі беларускія народныя традыцыі, песні. Цесьць Іван Корсак адмыслова співаў і быў старастам царкоўнага хору-капэлы. Кіт любіў, музыку, іграў, між іншым, на скрыпцы. Сышліся з цесцем...

Пройдзе час, і, калі ўжо пачнешца крывавы закалот паміж фашысцкай Германіяй і СССР, Ніна народзіць Барысу першага сына, Уладзіміра. А ў Барыса ж не толькі хатнія справы. У Барыса ў галаве школа. Адсутнасць школы аслабіць народ, змарнене духоўныя патэнцыялі.

Барыс Кіт, спачатку тоячыся, як што быў савецкім служачым, ціха настаўнічай у вёсцы Лебедзева, на радзіме любай жонкі, а потым, як памяняліся трохі абставіны, узначаліў Паставскую настаўніцкую семінарью. Нечакана працу ў Паставах перапыняе нямецкая турма, дзе кожны дзень пагражалі расстрэлам. Схудлы, зняможаны, ён больш чым праз месяц выхадзіць з турмы і, верны свайму наканаванню асветніка, адкрывае ў Маладзечна Адміністрацыяна-гандлёвую школу; праграма навучання якой была блізкая да інстытуцый, чым Кіт нямала ганарыўся.

Пры сканчэнні вайны ў Еўропе — ён у ліку перамешчаных асоб — у Германіі, потым у ЗША. Усё той жа просты, шчыры і дзеяны беларус, ён фарміруе ў эміграцыі дыяспару, яе жыццё. Пачаўшы сваю працу з хімінага кантролю

і суверэнітэт. Яму дапамагае прыяцель, вядомы амерыканскі юрист, акадэмік Міжнароднай акадэміі астранаўтыкі Леслі Тэнан, і яны разам распачалі кампанію па папулярызацыі гэтай ідэі ў свеце. На жаль, ад задумы Барыса Кіта практична адмовіліся беларускія ўлады, што прынесла Барысу Уладзіміравічу горке расчараванне.

Барыс Кіт прызнаны ганаровым доктарам навук Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы і ганаровым грамадзянінам горада Навагрудка. Ягоны жыццёвы шлях і дзеяньні раскрываюцца ў выдадзеных у Беларусі кнігах: «Космас беларуса» Лідзіі Савік, у шыкоўна выдрукаваным фотаальбоме, у зборніку асобых літаратурных твораў, успамінаў і дакументаў пад назвай «Грамадзянін свету», дзе сярод іншых публікаций аповеды пра Кіта — «Цярновы шлях» Васіля Быковіча і мастака-пабліцістычнай аповесці «Сведка стагоддзя» Вольгі Іпатавай. Апроч усяго пералічанага, ён адзін з асноўных гістарычных персанажаў у майстрамане-trylogii «Пакутны век».

Просты, светлага разуму, дасціны, жывы, ды праста унікальны чалавек сярэдняга росту. Цягам жыцця ён закаханы і кахае, любіць гутарку з сябрамі і жарт. Святы і грашны чалавек, ён знаходзіцца ў сячыне Капітолія.

Пачынаючы з 1970-х гадоў, Кіт працуе ў асноўным у Еўропе прафесарам матэматыкі, выкладае ў Еўрапейскім аддзеле Мерылендскага ўніверсітэта і адначасова даводзіць да ладу доктарскую дысертацию, прысвечаную Зыгмунту. У апошнім занятку неацэнную дапамогу яму аказвае Тамара Казевіч, шматбакова адукаваная і цэльная музычная натура. Яе вопыт спатрэбіўся асабліва пры аператыўных перакладах матэрыялаў дысертациі з адной мовы на іншыя. Сталы, паджылы і акрылены жыццём чалавек, у гэтай гожай Тамары ён знаходзіцца сваё новае моцнае захапленне і ласкава называе яе часам сваім анёлам.

З пачатку 1990-х гадоў Барыс Кіт аднаўляе свае сувязі з Радзімай. У душу вяртаюцца парывані маладосці ў слугаванні свайму беларускаму народу, Айчыне. Ён неаднойчы прыезджае ў Беларусь, наведвае свае блізкія сёруць мясціны, сустракаеца з вучонымі, пісьменнікамі, дзеячамі Згуртавання беларусаў свету «Бацькаўшчына», засноўвае для пісьменнікаў і вучоных прэмію ўласнага імя. Энергія чалавека пульсует на ўсю моц, але што ён на радзіме знаходзіць? Школьная адукацыя разыходзіцца з запытамі самой беларускай душы і культуры народа, у ёй пераважае расейшчына, як коліс — пальщызна, амаль няма сапраўды нацыянальных вышэйшых установ.

Сітуацыя ў галіне адукацыі прымушае сэрца Кіта занепакоена і моцна біцца. Тут жа ён выступае з задумай, каб на добрачынныя сродкі міжнародных арганізацый і фондаў стварыць на Беларусі нацыянальныя, то бок беларускамоўныя ўніверсітэты — як падарунак народу, які толькі-толькі набыў сваю незалежнасць.

Барыс Уладзіміравіч Кіт на сёння з'яўляецца бацькам беларускай нацыі. Ён не растроў марна, ён захаваў сабе жыццё і жыве беларускім клопатам; толькі гэта яшчэ больш натхніе і павінна натхніць свядомыя беларускія сілы на адраджэнне нацыянальной культуры і мовы.

З НАГОДЫ

СВЯТКАВАННЕ ДНЯ НАРОДЗІНАЎ БАРЫСА КІТА

Як паведаміў старшыня аргкамітета па святкаванні юбілею, пісьменнік і грамадскі дзеяч Васіль Якаўенка, 6 красавіка ў 17.00 у сталічным Палацы мастацтва адбудзеца святочная вечарына ў гонар 100-годдзя Кіта.

На вечарыну будуць запрошаны прадстаўнікі айчыннай науки і культуры, беларускай дыяспары і ўладаў краіны, амбасадары шэрагу дыпломій, у тым ліку Германіі, ЗША, Украіны і Швецый.

Як адзначыў Якаўенка, ён будзе звязтацца да кіраўніцтва Карэліцкага раёна Гродзенскай вобласці з прапановай адкрыцьця Кіта на Карэлічах мемарыяльнага знака у дзвары школы, дзе вучыўся юбі-

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

TV

5 КРАСАВІКА, ПАНЯДЗЕЛАК

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00,
15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55

Навіны.

06.05, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь!».

07.05, 08.10 Зона X.

07.30, 08.25, 11.50 Дзелавое жыццё.

08.30 У свеце матараў.

09.05 Nota Bene.

09.35 «Зорнія танцы». Мужчынскі сезон.

11.00 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».

12.10 Музичная меладрама «Ганна» (Расія).

14.05 Жаночае ток-шоу «Жыццё як жыццё».

15.15, 19.15 Навіны рэгіёна.

15.25 Культурныя людзі.

15.55 Здароўе.

16.20 Серыял «Агні вялікага горада».

17.20 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».

18.25 Відэафільм АТН «Прабач мяне».

18.50, 00.00 «Зона X». Крымінальная хроніка.

19.25 «КЕНО».

19.30 «Арена».

19.55 Ток-шоу «Ход у адказ».

21.00 Панарама.

21.55 Адмисловы рэпартаж АТН «Дзеци або Геній».

22.10 Драматычны серыял «Доктар Хаус. Чацверты сезон» (ЗША).

23.10 Фантастычны серыял «Героі-3» (ЗША).

00.05 Дзень спорту.

06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00

Навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 Контуры.

10.10 Камедыя «Брус Усемагутны».

11.00 Навіны навіны.

11.05 Гавіны спорту.

11.10 Камедыя «Брус Усемагутны». Працяг.

12.00 «Малахай+».

13.00 Навіны навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Зразумець. Прабачыць».

13.15 «Вялікія жыццёў. Прабачыць».

13.20 «Мадны прысуд».

13.45 «Кантрольны закуп».

15.15 «Віёла Тараканава. У свеце злачыннага запалу». Шматсерыйны фільм.

16.00 Навіны навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 Прэм'ера. «Заручальны пярсцёнак».

16.20 Шматсерыйны фільм.

17.05 «Хай кажуць».

18.00 Навіны навіны.

18.15 Навіны спорту.

18.20 Камедыны серыял «Мая выдатная няня». Пасля ўселялія, 2008 год.

19.00 «Слова жанчыні». Шматсер. фільм.

20.00 Час.

20.30 «Раніца. Студыя добра гастро».

07.40 «СТБ-спорт».

08.30 «Тыдзень».

09.35 «Вялікі сняданак».

10.05 «Пляц гісторый».

10.40 «Анёл-захавальнік». Тэленавэла.

11.40 «Званая вячэр».

12.35 «Мачаха». Серыял.

13.50 «Зорны рынг».

15.00 «Вялікі горад».

15.40 «Гарачы лёд».

16.05 «Культурнае жыццё».

16.50 «Дабро пажаліца».

17.10 «Наша справа».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вячэр».

13.40 «Модны прысуд».

14.45 «Кантрольны закуп».

15.15 «Віёла Тараканава. У свеце злачыннага запалу». Шматсерыйны фільм.

16.00 Навіны навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 АНТ прадстаўляе: «Міс Беларусь - 2010».

18.00 Навіны навіны.

18.15 Навіны спорту.

18.20 Камедыны серыял «Мая выдатная няня». Пасля ўселялія, 2008 год.

19.00 Чакай мяне.

19.30 «Зорны рынг».

20.00 Час.

20.30 «Раніца. Студыя добра гастро».

07.00 «СТБ-спорт».

08.30 «Тыдзень».

09.35 «Вялікі сняданак».

10.05 «Пляц гісторый».

10.40 «Анёл-захавальнік». Тэленавэла.

11.40 «Званая вячэр».

12.35 «Мачаха». Серыял.

13.50 «Зорны рынг».

15.00 «Вялікі горад».

15.40 «Гарачы лёд».

16.05 «Культурнае жыццё».

16.50 «Дабро пажаліца».

17.10 «Наша справа».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вячэр».

18.30 «Мачаха». Серыял.

20.00 «Сталічны падрабязнасці».

20.10 «Добры вечар, маляня».

20.40 Фільм «Сцерва». Расія-Украіна, 2009 г.

22.30 «24 гадзіны».

22.55 «Сталічны футболь».

23.25 Фільм «Любізініст». ЗША-Чэхія, 2006 г.

07.00 ЛАДная раніца.

08.00 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).

08.30 Гадзіна суду. Справы сямейныя.

09.30 У гэты дзень.

09.35 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).

10.30 Трагікамедыя «Дробка перцу».

12.20 «Пра мастактва».

12.45 Школа рамонты.

13.40 «Беларускі акцэнт».

14.10 Пазакласная гадзіна.

14.25 Бухта капітану.

15.05 Тэлебарометр.

15.25 Дэтэктыў «Зброя» (Расія).

16.20 Гадзіна суду. Справы сямейныя.

17.25 Прастыяя практикаванні з Ю.Афанасьевым (Расія).

18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).

19.05 Дэтэктыўная камедыя «Людзі Шпака» (Расія).

20.05 Беларуская часіна.

21.20 Кальханка.

22.10 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).

22.55 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Агляд тура.

23.05 Хакей. Формула гульни.

23.35 Дэтэктыў «Зброя» (Расія).

00.25 Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат Еўропы.

Дзень 1-ы.

07.00 «Раніца Расіі».

09.20 Тэлесерывял «Аднойчы будзе каханне».

10.10 «Пагібелль «Паветранага Тытаніка».

Стратанаўты». Документальны фільм.

11.00 Весткі.

11.25 «Ранішня пошта».

12.00 Фільм «Свяя чужая систра».

13.50 Навіны - Беларусь.

14.00 Весткі.

14.30 «Два бакі адной Ганны». Тэлесерывял.

15.20 Фільм «Вясновая пущаўка».

16.50 Навіны - Беларусь.

17.00 Весткі.

17.15 «Кулагін і партнёры».

17.50 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерывял. Расія, 2009 г.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

8

7 КРАСАВІКА, СЕРАДА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00,
15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55
Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь!».
07.05, 08.10 Зона X.
07.30, 11.50 Дзялівое жыццё.
08.35 Сфера інтэрсаціі.
09.05 Слова Мітрапаліта Філарэта на Дабравешчанне Найсвяцейшай Багародзіцы.
09.20 Камедыны серыял «Сваты».
10.15 Серыял «Агні вялікага горада» (Расія).
11.05 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».
12.10 Відэафільм АТН «Сцэнальна слонімскай душы» цыклу «Зямля беларуска».
12.25 Камедыя «Смокінг па-разанску».
14.05 Документальны фільм «Калі нараджайся Новы свет...» (БТ).
14.45 Хранікальна-документальны цыкл «Набачны фронт» (Беларусь).
15.15, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.25 Альманах вандравання.
15.55 Дэтактыўны серыял «Вялікае зло і дробны поскудзі» (Расія). 2-я серыя.
16.50 Серыял «Агні вялікага горада».
17.50 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».
18.50, 00.00 «Зона X». Крымінальная хроніка.
19.25 «Спартлато 5 з 36». Забаўляльнае шоў.
19.30 «КЕНО».
19.35 Замельнае пытаннне.
20.00 Камедыны серыял «Сваты».
21.00 Панарама.
21.35 Футбол. Ліга чэмпіёнаў УЕФА. 1/4 фіналу. Манчэстэр Юнайтэд-Баварыя. Прамая трансляцыя.
00.05 Дзень спорту.
00.20 Футбол. Ліга чэмпіёнаў УЕФА. Аглюд.

- 11.10 «Дэтактывы».
11.50 «Ералаш».
12.00 «Малахай +».
13.00 Нашы навіны.
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Зразумець. Прабачыць».
13.40 «Модны прысуд».
14.45 «Кантрольны закуп».
15.15 «Віёла Тараканава. У свеце злачыннага запалу». Шматсерыны фільм.
16.00 Нашы навіны.
16.10 Навіны спорту.
16.15 Прэм'ера. «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыны фільм.
17.05 «Хай кажуць».
18.00 Нашы навіны.
18.15 Навіны спорту.
18.20 Камедыны серыял «Мая выдатная няня». Пасля вяселля, 2008 год.
19.00 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
20.00 Час.
20.30 Нашы навіны.
21.00 Навіны спорту.
21.05 Прэм'ера. «Цыганкі». Шматсер. фільм.
22.15 «Крэм». Шматсерыны фільм.
23.10 Нашы навіны.
23.25 Навіны спорту.
23.30 «Документальны дэтактыў».
00.05 «Жанатыя... з дзецымі». Шматсерыны фільм.
00.50 Нашы навіны.
01.05 Навіны спорту.

- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добра гастро».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 «Салдаты. Дзэмбель непазбежны!» Серыял.
09.30 «Аўтапанарама».
10.00 «Пляц гісторый».
10.40 «Анёл-захавальнік». Тэленавэла.
11.30 «Далёкая сваякі».
11.40 «Званая вячэра».
12.35 «Мачаха». Серыял.
13.50 «Дэтактыўная гісторыя».
14.40 «Свая каманда». Моладзевы серыял.
15.35 «Водбліскі». Серыял.

- 16.50 «Новыя падарожжы дылетанта».
17.20 «Міншчына».
17.30 «Званая вячэра».
18.30 «Мачаха». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, моляня».
20.25 Прэм'ера! «Салдаты. Дзэмбель непазбежны!» Серыял.
21.30 Прэм'ера! «Водбліскі». Серыял.
22.55 «Мінск і мінчане».
23.25 «Рэпарцёрская гісторыя».
23.50 Фільм «Забыттыы». Канада - Францыя, 1993 г.

- 07.00 Ладная раніца.
08.00 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
08.25 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
09.30 У гэты дзень.
09.35 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
10.35 Дэтактыўная камедыя «Людзі Шпака» (Расія).
11.30 Эрпарцёр «Беларускай часіны».
12.15 Спорт-кард.
12.50 Камедыяна меладрама «Дзякую, дзеце ў парадку» (Францыя).
13.40 «Беларускі акцэнт».
14.10 Дак. фільм «Зборнае прыцягненне».
15.05 Пазакласная гадзіна.
15.20 «Лабірінты: драўлянія храмы Прыкарпацця». Фільм 2-і.
15.45 Медычныя таемніцы.
16.15 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
17.20 Простыя практикаванія з Ю.Афанасьевым (Расія).
18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
19.05 Дэтактыўная камедыя «Людзі Шпака» (Расія).
20.05 Беларускай часіна.
21.20 Кальханка.
21.35 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
22.10 Меладрама «Лісты здалёку» (ЗША).
23.55 Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат Еўропы. Дзень 3-і.

- 07.00 «Раніца Расіі».
09.20 Тэлесерыял «Аднойчы будзе каханне».

- 10.10 «ВЧК супраць патрыярха Ціхана». Документальны фільм.
11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
11.25 Тэлесерыял «Целаахоўнік». «Эх, Сямёнаў!». Расія, 2009 г..

- 13.20 «Кулагін і партнёры».
13.50 Навіны - Беларусь.
14.25 Прэм'ера. «Два бакі адной Ганны». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.

- 15.15 Тэлесерыял «Суд». Расія, 2009 г.
16.50 Навіны - Беларусь.
17.15 «Кулагін і партнёры».

- 17.50 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.

- 18.50 Навіны - Беларусь.

- 19.30 Тэлесерыял «Аднойчы будзе каханне».

- 20.25 Тэлесерыял «Целаахоўнік». «Паліванне на сведку». Расія, 2009 г.

- 22.20 Тэлесерыял «Дворык».

- 22.55 «Два бакі адной Ганны». Тэлесерыял.

- 23.50 Навіны - Беларусь.

- 00.00 «Весткі+».

- 00.20 «1981. Алег Яфрэмав». Дак. фільм.

- 07.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 23.15 Сёння.

- 07.05 Канал «Сёння раніцай».

- 08.30 «Следства вялі...».

- 09.20 «Іх нормы».

- 10.20 «Сядрні клас».

- 10.50 «Дачны адказ».

- 11.50 Дэтактыўны серыял «Шпікі».

- 13.30 Серыял «Блудны дзеци».

- 15.05 «Галоўная дарога».

- 15.30 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

- 16.30 Серыял «Кодэкс гонару-3».

- 18.30 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

- 19.35 Серыял «Глушэц. Працяг».

- 22.25 Серыял «Час Волкава».

- 23.40 Футбол. Ліга Чэмпіёнаў. Бардо (Францыя) - Ліён (Францыя). 1/4 фіналу.

- 09.30 Экстрэмальная віды спорту. Free Ride Spirit. Скво-Вэлі (ЗША).

- 10.00 Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат Еўропы. Жанчыны. 53 кг. Мінск (Беларусь).

- 11.00 Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат Еўропы. Мужчыны. 62 кг. Мінск (Беларусь).

- 17.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дня).

- 17.05 «Ранча Піковая Сямёрка», серыял.

- 17.30 «Каханне, здрада, жарсыць», серыял.

- 18.20 Аблічча таталітарызму: «Расія. XX стагоддзе. Погляд на ўладу», 2009 г., Расія: ч. 3 і 4.

- 19.20 Англійская мова з Ліпі і Мэсі.

- 19.30 «Прыгоды Цікі», мультсерыял.

- 19.40 На колах.

- 20.10 Героі не нашага часу: Братья Жлобы. Так мінае зямная слава.

- 20.30 Еўрапейскі Звяз без сакрэтай: «Бурзазів і права жанчын».

- 21.00 Аб'ектыў (галоўнае выданне).

- 21.30 Рэпартэр.

- 21.55 «Паніка», трэйлер, 2000 г., ЗША.

- 23.20 Аб'ектыў.

- 07.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 23.15 Сёння.

- 07.05 Канал «Сёння раніцай».

- 08.30 «Следства вялі...».

- 09.20 «Іх нормы».

- 10.20 «Сядрні клас».

- 11.40 «Врачесія-рэпарцёр».

- 12.05 Дэтактыўны серыял «Шпікі».

- 13.00 Сёння.

- 13.30 Драматычны серыял «Блудны дзеци».

- 15.05 «Прафесія-рэпарцёр».

- 15.30 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

- 16.00 Сёння.

- 16.30 Вострасюжэтны серыял «Кодэкс гонару-3».

- 18.30 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

- 19.00 Сёння.

- 19.35 Прэм'ера. Дэтактыўны серыял «Глушэц. Працяг».

- 22.25 Прэм'ера. Вострасюжэтны серыял «Час Волкава».

- 23.15 Сёння.

- 23.40 «Познняя гутарка».

- 00.20 «Асадліва небяспечны!».

- 07.00 Сёння.

- 07.05 Інфармацыйны канал «Сёння раніцай».

- 08.25 Праект «У пошуках Францыі».

- 09.15 «Жаночы погляд».

- 10.00 Сёння.

- 10.20 «Сядрні клас».

- 10.50 «Воччанія стаўкі».

- 11.40 «Прафесія-рэпарцёр».

- 12.05 Дэтактыўны серыял «Шпікі».

- 13.00 Сёння.

- 13.30 Драматычны серыял «Блудны дзеци».

- 15.05 «Прафесія-рэпарцёр».

- 15.30 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

- 16.00 Сёння.

9 КРАСАВІКА, ПЯТНІЦА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55
Навіны.
06.05 Дзень спорту.

06.10, 07.10, 08.15 «Добрый раніцы, Беларусь!».

07.05, 08.10 Зона X.

07.30, 11.50 Дзелавое жыццё.

08.35 Сфера інтэрсаў.

09.05 Камедыны серыял «Сваты» (Украіна).

10.05 Меладраматичны серыял «Агні вялікага горада» (Расія).

10.55 Камедыная меладрама «Не нарадзіся прыгожай» (Расія).

12.10 Меладрама «Свае дзеци» (Расія).

14.05 «Таленавітая моладзь» Канцэрт.

15.15, 19.15 Навіны рэгіёна.

15.25 Шпілька.

15.55 Дэтактыўны серыял «Вялікае зло і дробны поскудзі» (Расія). Закл. серыя.

16.55 Жаночае ток-шоў «Жыццё як жыццё».

18.05 Камедыная меладрама «Не нарадзіся прыгожай» (Расія).

19.25 «КЕНО».

19.30 «Зона X». Вынікі тыдня.

19.55 Камедыны серыял «Сваты» (Украіна). Заключчна серыя.

21.00 Панарама.

21.55 Містычная меладрама «Змярканне» (ЗША).

00.20 Дзень спорту.

06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00 Навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Слова жанчынэ». Шматсерыйны фільм.

10.00 «Крэм». Шматсерыйны фільм.

11.00 Навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 АНТ прадстаўляе: «Чакай мяне», Беларусь.

11.50 «Ералаш».

12.00 «Малахай +».

13.00 Навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Зразумець. Прабачыць».

13.40 «Модны прысуд».

14.45 «Кантрольны закуп».

15.15 «Віёла Тараканава. У свеце злачынага запалу». Шматсерыйны фільм.

16.00 Навіны навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.

17.10 «Хай кажуць».

18.00 Навіны навіны.

18.15 Навіны спорту.

18.20 «Зваротны адлік». «Вялікая ілюзія».

18.55 «Поле чудаў».

20.00 Час.

20.30 Навіны навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 Фільм «Манежнае конскае чытанне».

00.10 Наша «Белараша».

00.40 Камедыя «Прасунуты». ЗША, 2002 год.

02.05 Навіны навіны.

02.20-02.25 Навіны спорту.

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».

06.00 «24 гадзіны».

06.10 «Міншчына».

06.20 «Раніца. Студыя добра гастрою».

07.30 «24 гадзіны».

07.40 «СТБ-спорт».

07.45 «Раніца. Студыя добра гастрою».

08.30 «Салдаты. Дзембель непазбежны!» Серыял.

09.30 «Аўтапанарама».

10.00 «Пляц гісторый».

10.30 «24 гадзіны».

10.40 «Анёл-захавальнік». Тленавэла.

11.30 «Далёкія сяякі».

11.40 «Званая вячэр».

12.35 «Мачаха». Серыял.

13.30 «24 гадзіны».

13.50 «Сакрэтныя гісторыі».

14.40 «Свяа каманда». Моладзевы серыял.

15.40 «Водбліскі». Серыял.

16.30 «24 гадзіны».

16.50 «Асабісты інтэрас».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вячэр».

18.30 «Мачаха». Серыял.

19.30 «24 гадзіны».

20.00 «Сталічны падрабязнасці».

20.10 «СТБ-спорт».

20.15 «Добры вечар, малиня».

20.35 Фільм «Як ажаніца і застаца халастым». Францыя, 2006 г.

22.30 «24 гадзіны».

22.55 «Гарацы лёд».

23.25 «Відъзмо-невідъзмо». Агляд міжнароднага шоў-бізнесу.

00.05 Фільм «Кантрабандысты». Германія - Швейцарыя, 2008 г.

01.45 «Сакрэтныя матэрыялы». Серыял.

07.00 Ладная раніца.

08.00 Час футболу.

08.30 Гадзіна суду. Справы сямейныя.

09.30 У гэты дзень.

09.35 Жансавет.

10.05 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).

11.05 Дэтактыўная камедыя «Людзі Шпакі» (Расія).

12.00 Прэм'ера. Документальны фільм «Кали скончыца нафта» (Францыя).

12.50 «Беларускі акцэнт».

13.45 Мультфільм.

13.55 Камедыная меладрама «Дзяякуй, дзееці ў парадку» (Францыя). Заключчныя серыі.

15.35 Культасвет.

16.00 Свяа музыка. Працяг.

16.25 Гадзіна суду. Справы сямейныя.

17.30 Усё аб бяспечы.

18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).

19.05 Пра маастаўца.

19.30 Рэпарцёр «Беларускай часіны».

20.20 Кальханка.

20.40 Бітва экстрасенсаў.

21.50 Документальны фільм «Дзяяціства старшыні» (Расія).

22.35 Трылер «Зман» (Італія).

00.15 Тэлепорт.

00.40 Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат Еўропы. Дзень 5-ы.

07.00 «Раніца Расіі».

07.00 «Ранішняя пошта».

10.25 «Суботнік».

11.10 «Хто ў хаце гаспадар».

12.20 Фільм «Камандзіроўка». Расія, 2008 г.

14.00 Весткі.

14.15 Прэм'ера. «Вызваліцелі». «Паветраны дэсант». Документальны фільм.

15.05 Фільм «Круг».

16.55 «Суботні вечар».

19.00 Весткі ў суботу.

19.45 Гарадок.

20.20 Прэм'ера. Фільм «У Парыж!». Расія, 2009 г.

22.50 Фільм «Прадказанне».

00.55 Заканчэнне эфіру.

05.40 Драматычны трывер «У адзін бок».

07.35 «Казкі Бажэнава».

08.00 Сення.

08.20 «Аявітары».

08.50 «Агляд».

09.25 «без рэцэпту».

10.00 Сення.

10.20 «Галоўная дарога».

10.50 «Кулінарны пайдынк».

11.55 «Кватэрнае пытанненне».

13.00 Сення.

13.20 «Жаночы погляд».

14.15 Меладрама «Каханне.ru».

16.00 Сення.

11 КРАСАВІКА, НЯДЗЕЛЯ

- 07.35** Прыводніцкая фантастыка «Маскав-Касіяп» (СССР).
09.00, 12.00, 15.00, 19.00 Навіны.
09.05 «Арсенал».
09.35 «Зброя». Цыкл дакументальных фільмаў (Беларусь).
09.50 Альманах вандраванняў.
10.15 Культурныя людзі.
10.55 У свеце матараў.
11.25 Nota Bene.
12.10 «Прыгоды Шэрлака Холмса і доктара Ватсанана» (СССР). Фільм «ХХ стагоддзе пачынаецца». 2-я серыя.
13.35 Храніальна-дакументальны цыкл «Гарачыя кропкі» (Беларусь).
14.05 Дакumentalnyi фільм «Беларускае кіно: асцыяцыя Алена Сільвановіча» (Беларускае тэлебачанне).
14.30 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. Відэачасопіс.
15.10 Навіны рэгіёна.
15.30 Відэафільм АТН «Галактыка Fashion».
15.55 Прыводніцкий фільм «Горад Эмбер» (ЗША).
17.40 «OFF STAGE LIFE».
18.00 Суперлато.
19.15 Дакументальная-біяграфічны цыкл «Мая прауда» (Украіна).
20.30 «Спортлато 5 з 36». Забаўляльнае шоў.
20.50 «КЕНО».
21.00 «У цэнтры ўагі».
22.10 Драма «Расскаючы хвалі» (Данія-Швеція-Францыя).

- 07.00** АТН прадстаўляе: «Нядзельная раніца».
08.00, 09.00 Нашы навіны.
09.05 Нядзельная пропаведзь.
09.20 Камедыйны серыял «Хто ў хаце гаспадар?», 2005 год.
09.55 «Шалапутныя нататкі».
10.15 Пакуль усе дома.

- 11.10** «Шчасце ёсцы».
12.00 АТН прадстаўляе: «Ранішняя пошта».
12.35 «Фазэнда».
13.15 «Разумніцы і разумнікі».
14.00 «Лесні Перамогі».
14.30 Аниматычны фільм Аляксандра Пятрова. «Карова». «Русалка».
15.05 Прэм'ера. Севастопальская аповаіды.
16.00 Нашы навіны.
16.15 Навіны спорту.
16.20 «Клуб Вясёлых і Знаходлівых». Вышэйшая ліга.
18.55 Прэм'ера АТН: «Давай ажэнімся!».
20.00 Контуры.
21.05 АТН прадстаўляе: «Mie Беларусь - 2010».
23.00 «Вялікая розніца».
00.00 «Паўднёвае бутава».

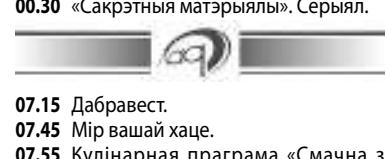
- 07.15** «Афрамасківі». Камедыйны серыял.
08.05 Фільм «Як ажаніца і застаца халастым». Францыя, 2006 г.

- 09.30** «Аўтапанарама».
10.00 «Відавочнік» прадстаўляе: самае смешнае».
10.50 «Вялікі сняданак».
11.30 «Салдаты. Залатая серыя».
13.15 «Добры дзень, доктар!».
13.45 «Ваенная таемніца».
14.35 «Дараага перадача».
14.50 Фільм «Сільва», СССР, 1981 г.
16.30 «24 гадзіны».
16.50 «Рэпарцёрская гісторыя».
17.20 Канцэрт М.Задорнова.
19.00 «Аўтапанарама».

- 19.30** «Тыдзень». Інфармацыйна-аналітычная праграма.
20.40 Фільм «Здані Гойі». ЗША - Іспанія, 2006 г.

- 22.55** Фільм «Глухі пралёт». Канада - Вялікабрытанія, 2004 г.
00.30 «Сакрэтныя матэрыялы». Серыял.

- 07.15** Дабравест.
07.45 Мір вашай хаце.

- 07.55** Кулінарная праграма «Смачна з Барысам Бурдой».

- 08.15** Камедыя «Туды і назад у той жа дзень» (Францыя - Швейцарыя).

- 09.55** Школа рамонту.

- 11.00** Медычныя таемніцы.

- 11.45** Кінастрабо.

- 12.05** Бухта капітанаў.

- 12.45** «Правы чалавека».

- 13.00** Гаспадар.

- 13.30** Крымінальная меладрама «Тэарыстыка Іванава» (Расія), 5-я - 6-я серыі.

- 15.25** Футбол. Чэмпіянат Англіі. Блэкберн - Манчэстэр Юнайтэд. Прамая трансляцыя.

- 17.30** Пасоўванне.

- 17.50** Дакumentalnyi цыкл «Неверагодныя гісторыі какання» (Украіна).

- 18.45** Нашы тэсты.

- 19.20** Экспедыцыя.

- 19.50** Смешная часіна.

- 20.30** Тэлебарометр.

- 20.50** Камедыя «Адаптация» (ЗША).

- 23.00** Свая музыка. Працяг.

- 23.30** Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат Еўропы. Дзень 7-ы.

- 07.00** Фільм «Прадказанне».

- 08.55** Фільм «У Парыж!». Расія, 2009 г.

- 11.00** Весткі.

- 11.10** «Сам сабе рэжысёр».

- 12.05** Фільм «Быць лішнім».

- 14.00** Весткі.

- 14.15** «Смехананара Яўгенія Петрасяна».

- 19.00** Сінія. Выніковая праграма.

- 19.55** «Чыстасардзеннае прызнанне».

- 20.30** Прэм'ера. Дэтэктыўны серыял «Брудная праца».

- 00.00** «Авіятары».

- 00.30** «Футбольная ночь».

- 09.30** Марафон. Парыж (Францыя).

- 12.15** Аўтаспорт. Ле-Ман. Ле-Кастэй (Францыя).

- 13.00** Супербайк. Чэмпіянат свету. Валенсія (Іспанія). Заезд 1.

- 14.00** Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат Еўропы. Мужчыны, 105 кг. Мінск (Беларусь).

- 15.00** Аўтаспорт. Ле-Ман. Ле-Кастэй (Францыя).

- 15.30** Веласпорт. Велагонка Парыж - Рубэ. Францыя.

- 18.30** Керлінг. Чэмпіянат свету. Мужчыны. Карціна д'Ампеці (Італія). Фінал.

- 20.00** Аўтаспорт. Ле-Ман. Ле-Кастэй (Францыя).

- 20.30** Суперспорт. Чэмпіянат свету. Валенсія (Іспанія).

- 21.00** Супербайк. Чэмпіянат свету. Валенсія (Іспанія). Заезд 2.

- 21.45** Мотаспартыўны часопіс.

- 22.00** Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат Еўропы. Мужчыны, +105 кг. Мінск (Беларусь).

- 23.30** Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат Еўропы. Мужчыны, 105 кг. Мінск (Беларусь).

- 00.30** Бокс. Міжнародны турнір. ЗША.

- 01.30** Веласпорт. Велагонка Парыж - Рубэ. Францыя.

- 02.15** Мотаспартыўны часопіс.

- 13.00** Супербайк. Чэмпіянат свету. Валенсія (Іспанія). Заезд 1.

- 14.00** Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат Еўропы. Мужчыны, 105 кг. Мінск (Беларусь).

- 15.00** Аўтаспорт. Ле-Ман. Ле-Кастэй (Францыя).

- 15.30** Веласпорт. Велагонка Парыж - Рубэ. Францыя.

- 18.30** Керлінг. Чэмпіянат свету. Мужчыны. Карціна д'Ампеці (Італія). Фінал.

- 20.00** Аўтаспорт. Ле-Ман. Ле-Кастэй (Францыя).

- 20.30** Суперспорт. Чэмпіянат свету. Валенсія (Іспанія).

- 21.00** Супербайк. Чэмпіянат свету. Валенсія (Іспанія). Заезд 2.

- 21.45** Мотаспартыўны часопіс.

- 22.00** Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат Еўропы. Мужчыны, +105 кг. Мінск (Беларусь).

- 23.30** Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат Еўропы. Мужчыны, 105 кг. Мінск (Беларусь).

- 00.30** Бокс. Міжнародны турнір. ЗША.

- 01.30** Веласпорт. Велагонка Парыж - Рубэ. Францыя.

- 02.15** Мотаспартыўны часопіс.

- 17.05** Прэс-экспрес (агляд медыяў).
- 17.20** Гісторыя пад знакам Пагоні (спазнаваўчая праграма).
- 17.35** «Арол: крымінальная сага», серыял.
- 18.35** Дэмакратыя на штодзень: «Выбары - сімвал дэмакратыі».
- 18.50** «Атамны полк», дак. фільм, 2008 г., Беларусь.
- 19.30** Англійская мова з Лілі і Мэсі.
- 19.30** «Прыгоды Ціку», мультсерыял.
- 19.40** Алег Трусаў.
- 20.00** Жайтуха (сатырычная праграма).
- 20.30** Басанож па свеце (спазнаваўчая праграма).
- 21.00** Тыдзень у «Аб'ектыве».
- 21.30** Акно ў Еўропу (інфармацыйная праграма).
- 21.55** Фільматэка майстроў: «Пасля канца свету», маст. фільм, 1998 г., Балгарыя.
- 23.40** Тыдзень у «Аб'ектыве».

Шаноўныя чытачы!

Газета «Новы час» працягвае падпіску.
Падпісца можна на перыяд ад 1 месяца да 1 года праз пошту або праз банк.

Падпіска на «Новы час» праз пошту

- Выразаем купон.
- На ПАШТОВЫМ ПЕРАВОДЗЕ пішам суму грашовага пераводу ў лічбах і пропісам.
- У граffe «Ад како» пішам прозвішча, імя, імя па бацьку.
- Ніжэй указываем адрес.
- Ідзем на бліжэйшае паштовае аддзяленне і здзяйсняем паштовы перавод.
- Ксеракопію плацёжнага дакумента, атрыманага вамі, з указаннем тэрміну падпісکі і адресам дастаўкі накіроўваем у рэдакцыю.
- Кошт падпісکі за адзін нумар — 500 рублёў (на адзін месяц — 2000 рублёў).

ф. ПС 112

||
||
||

ГЕАПАЛІТЫКА

ІРЛАНДЫЯ АДЗНАЯ І НЕПАДЕЛЬНАЯ

Алег НОВІКАЎ

Аб'яднанне Ірландыі, на думку экспертаў, зараз блізкае, як ніколі. Усё дзякуючы крызісу.

Ідэя партыі «Шын Фейн» пачаць у разгар эканамічнай рэцэсіі кампанію і дэбаты за аб'яднанне Ірландыі выглядала звонку абсалютна вар'янтак. Праз 15 гадоў пасля падпісання мірнай дамовы паміж каталіцкай і пратэстанцкай камунамі ірландцы толькі зараз, прычым асцярожна, пачалі ўваходзіць у структуры ўлады.

12 красавіка пачненца працэс перадачы ўсёй улады над паліцыяй і юрыдычнай сістэмай у падпардкаванне Белфасту. Рэформа азначае карэнныя змены: брытанскія войскі пакінуць край, каталікі ўпершыню атрымаюць права служыць у паліцыі, сілавых структурах. Дагэтуль існавала нефармальнае правіла, адпаведна якому абаронцам праўападрадку мог быць выключна пратэстант.

На фоне паступовых зменаў казаць пра аб'яднанне Ірландыі, здаецца, вельмі смела. Такі падыход можа выклікаць насцярогу сярод пратэстанцкіх партый, якія фармуюць кааліцыю з «Шын Фейн». Тым больш, што пратэстанты ўжо неаднаразова з розных прычын выходзілі з кааліцыі з рэспубліканцамі, выклікаючы чарговы ўрадавы крызіс і прымушаючы Лондан зноў уводзіць прямое кіраванне ў Ольстэр.

Самі ініцыятары кампаніі за адзінства Ірландыі кажуць, што для іх вельмі важна акцэнтаваць увагу на том, што грамадзянскія свабоды і права для каталікоў у Паўночнай Ірландыі — гэта не самамата. Канчатковая мэта рэспубліканскага руху — аб'яднанне Ірландыі.

Гэта задача, нягледзячы на яе, здавалася, ілюзорнасць, ніколі не ставілася пад сумнёў. Як адзінчыў старшыня «Шын Фейн» Джэры Адамс на адным з нядзёніх мітингаў рэспубліканцаў, мірнае пагадненне, якое было заключана 15 гадоў таму, «гэта толькі важная падзея, аднак не ўрэгуляванне. Падставы канфлікту захоўваюцца дасюль».

Раскол Ірландыі, нагадаем, адбыўся ў 1921 годзе, калі ў адказ на абвінчэнне ў Дубліне ірландскай дзяржавы ў Белфасце паўсталі пратэстанты і абвясцілі пра сваю незалежнасць.

З тых часоў сама тэма аб'яднання Ірландыі была табу

ў колах аранжыстаў (іншая назва сяброў пратэстанцкай грамады). Аднак зараз самыя артадаксальныя пратэстанты гатовыя забыцца на свае дормы. Прычына — эканоміка.

На момант сепарацыі Поўдня і Поўначы эканамічна развіты Белфаст даваў фору Дубліну. Сярэдні ўзровень жыцця тут быў

Ірландыі не карысталася такой масавай падтрымкай».

У пачатку сакавіка ў Лондане адбылася канферэнцыя, прысвечаная перспектывам аб'яднання Ірландыі. У ёй упершыню прынялі ўдзел сябры Дэмакратычнай партыі юніяністаў — вядучай аранжысцкай партыі. Падчас выступлення згаданы вышэй Джэры Адамс заявіў, што адзінства Ірландыі ляжыць у галіне агульных сацыяльна-еканамічных інтарэсаў пратэстанцкай і каталіцкай камунаў Паўночнай Ірландыі.

Гэта абсолютна новы для рэспубліканцаў тэзіс. Раней тэарэтыкі «Шын Фейн» лічылі, што аб'яднанне звязана з демаграфічнымі тэндэнцыямі. У каталіцкіх шлюбах, як правіла, нараджаеца больш дзяцей, чым у пратэстанцкіх.

Нават з улікам таго, што Ірландыя ахопленая крызісам, сітуацыя тут значна лепшая. У сярэднім штотыдзень ірландзец зарабляе 594 ёўра. У той час як на поўначы краю сярэдні заробак складае 389 ёўра (у Вялікабрытаніі — 442 ёўра). Адсюль лепшае фінансаванне сацыяльнай сістэмы, аховы здароўя і г.д.

Не дзіўна, што на Поўначы пачынаюць зайдзросціць Поўдні. Лёд пачаў рушыцца яшчэ ў 1990-я гады, калі ўесь свет стаў казаць пра так званага «кельцкага тыгра» — так называлі феномен эканамічнага цуду ў Ірландыі ў 1990-х. У той час, як Ірландыя квітнела, Ольстэр пажыраў плады ліберальнай рэвалюцыі Маргарэт Тэтчэр — разбурэнне мясцовай прамысловасці.

Пасля таго, як падчас цяпрашняга крызісу фунт стэрлінгаў пачаў зніжацца адносна ёўра, перавага стала яшчэ больш відавочнай. На поўнач пачынулася караваны ірландцаў, якія пачалі змятаць усё на паліцах супермаркетаў. На зайдзрасць тутэйшым.

Як азначае Майлі Бурк, адзін з гуру эканамічных аналітыкаў лонданскага Сіці, «ніколі ў гісторыі ідэя аднаўлення адзінства

ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЭСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Можна колькі заўгодна смяяцца над зневінай і ўнутранай палітыкай «бачнікі», правінцыйным уздоўнем мыслення беларускіх апазіцыянероў, не ўспрымаць сур'ёзна іх «гульні ў літвінаў», але, жадаем мы таго ці не, даводзіцца прызнаць, што Беларусь з кожным годам ўсё больш аддаляеца ад Расіі. Сацыялагі адзначаюць, што па пытанню геапалітычнага выбару — Расія ці ЕС — беларускія грамадства раскалалася напалову. Як паказала снежаньскае апытанні Незалежнага інстытута сацыяльна-еканамічных і палітычных даследаванняў, калі б беларусам давялося выбіраць паміж аб'яднаннем з Расіяй і ўступленнем у ЕС, то 42,1% абрали б усходні вектар, а 42,3% — заходні.

«Фонд стратэгіческай культуры» (Расія)

Лукашэнка можа дазволіць «Газпраму» атрымаць кантроль над «Белтрансгазам», аднак за гэта будзе патрабаваць прэферэнцый у нафтавых пастаўках, мяркуюць эксперты. Расійскі газ для Беларусі не такі важны, як нафта. Менавіта нафта з'яўляецца акумулюючым элементам беларускага бюджету, паколькі эканоміка Беларусі ў значайнай ступені залежыць ад нафтапрапрацоўкі. Асноўнай проблемай для Беларусі з'яўляючца расійская экспартная мыта на нафту, на якіх яна губляе каля 2 мільярдаў долараў. Апошнюю эскападу Беларусі — іск з Эканамічнага суд СНД адносна пошлінаў на нафтапрадукты — эксперты ўзвязаюць менавіта з тым, што беларускі бок у першую чаргу жадае дасягнучы адмены мытных збораў менавіта на нафту.

«Deuthce Welle» (Германія)

Для Кітая практыка даваць гроши дзяржаўам, якія ўваходзілі ў склад СССР, не новая. У чэрвені 2009 года КНР дала крэдyt Малдове — той жа 1 мільярд долараў. А вось для Лукашэнкі такія «знакі ўвагі» цяпер сапраўды вельмі важныя. Усяго за адзін тыдзень Лукашэнка паспей пабываць у Венесуэле, дзе дамовіўся пра пастаўкі нафты ўсюваючай краіне, а таксама наладзіў продаж сваіх вялікагрузных аўтамабіляў у Бразіліі, дзе дамовіўся пра пленнае супрацоўніцтва ў будучыні. Лукашэнка цяпер актыўна шукае новых багатых сяброў. Раней, калі гроши ў вялікай колькасці даваў Крэмль, такой вострай патрэбы ў гэтым не было. А зараз, калі памер падарункаў з Расіі становіца меншым, хоць і па-ранейшаму застаецца вельмі вялікі, узімае неабходнасць сябраваць «на боку».

«Фінанс» (Расія)

Расійскія мыты на ўвазныя іншамаркі гарантавана пахаваюць. Мытыны саюз з Беларуссю, а гэты самы Саюз прасоўвае асабіста Уладзіміра Пуціна. Справа ў тым, што цяпер жыхары гэтай рэспублікі маюць магчымасць купіць машыну ў Германіі ці Бельгіі і папросту завезці яе ў краіну, выплаціўшы смешныя зборы. У нас жа пры перасячэнні мяжы аўтамабіль даражэе прыкладна на трэць. Зразумела, што Аляксандар Лукашэнка не пагодзіцца добраахвотна падкладсці такую свінню мільёнам сваіх выбаршчыкаў за год да прэзідэнцкіх выбараў. І можна сабе ўявіць, наколькі беларускіх аўтааматаў будзе раздражняць наступствы «сяброўства з Расіяй», калі за яго давядзенца заплаціць з уласнай кішэні.

«Версия» (Расія)

▼ МІЖНАРОДНІЯ НАВІНІ

КУБА. ДЗЕНЬ ПАМЯЦІ АХВЯР РАБСТВА

Незвычайным спосабам адсвяткавалі на Кубе дзень памяці ахвяр рабства 26 сакавіка. У Гавану запрасілі з ЗША копію карабля «Amistad», які быў пабудаваны менавіта ў кубінскай сталіцы. «Amistad» праславіўся на ўесь свет дзякуючы бунту 53-х нявольнікаў на сваім борце ў 1839 годзе. Іх везлі на Кубу, якая на той час была калонія Іспаніі, з Афрыкі. Нявольнікі захапілі судна і дойга плавалі па Атлантычнаму акіяну, пакуль нарэшце не прыпылі ў ЗША. Візіт «Amistad» на Кубу прыйшоў на самым высокім узроўні. Карабель сустракалі намеснік міністра замежных спраў і спікер нацыянальнага парламента. Па словах аднаго з сустракаючых, дзякуючы перыяду рабства, у Кубы і Злучаных Штатаў ёсьць агульная гісторыя.

Па матэрыялах «El País» (Іспанія)

УКРАЇНА. ПРАГУЛЬШЧЫКІ СУПРАЦЬ ЯНУКОВІЧА

Улепшых традыцыях савецкай пропаганды, прэса, блізкая да Партыі рэгіёнаў, якая знаходзіцца пры ўладзе ва Украіне, трактуе пратэсты львоўскіх студэнтаў. Студэнты правялі акцыі пратэсту супраць прызначэння міністрам адкуцаў Дэмітрыя Табачніка. Апошні неаднаразова выступаў за наданне рускай мове статусу дзяржаўнай. Штодня студэнты стваралі вялікі жывы ланцуг ад вакзалу да Політэхнічнага інстытута ў цэнтры горада. Між тым, прэса, якая фінансуецца Партияй рэгіёнаў, лічыць, што «антытабачная кампанія» ў Львове — змова прагульшчыкаў, якім нецікава вучыцца. «Тым больш надвор’е спрыяе, сапраўдная вясна, так і хочацца вырывацца хутчэй з універсітэцкіх аўдыторый на вуліцу», — дадае адно з выданняў. Відавочна, што пакуль адміністрацыя Януковіча не ведае, як рэагаваць на падзеі ў Львове, і прыдумвае розныя байкі пра прагульшчыкаў.

Па матэрыялах украінскай прэсы

ПОЛЬШЧА. ЯРУЗЭЛЬСКАГА ЗАПРАСІЛІ НА ПАРАД ПЕРАМОГІ

Разам з Лехам Качынскім, цяперашнім прэзідэнтам Польшчы, на парад перамогі 9 мая ў Маскве арганізатары запрасілі Войцеха Ярузэльскага. Генерал Ярузэльскі — ініцыятар увядзення вайсковага рэжыму ў Польшчу ў 1981 годзе. Фігура Ярузэльскага вельмі супяречлівая. Частка грамадства лічыць, што ён выратаваў краіну ад грамадзянскай вайны. Іншыя палікі не могуць прафесійць яму ўсталявання дыктатуры. Гісторыя нейкім чынам паўтараецца. Пяць гадоў таму Качынскі таксама быў запрошаны на парад, аднак у кампаніі з Аляксандрам Квасьніцкім. Масква тлумачыць выбар Ярузэльскага тым фактам, што ён асабістая браў удзел у падзеях другой сусветнай вайны. З той жа нагоды ў Москву запрасілі яшчэ дзвеца ветэранаў — былых кіраунікоў розных краін. Самыя вядомыя ў гэтым спісе — Джордж Буш-старэйшы і Валеры Жыскар д’Эстэн.

Па матэрыялах польскай прэсы

УЗБЕКІСТАН. МЕДЫКАМ АБМЕЖАВАЛІ ПРАВА НА ВЫЕЗД

Пастановай узбекскага Мінздраву ўводзіцца асаблівы рэжым выезду медыкаў за мяжу. Цяпер медыцынскія супрацоўнікі абавязаны мінімум за дзесяць дзён да ад’езду падаць на імя міністра аховы здароўя адпаведную заяву з указаннем мэты пaeздкі і дачакацца дазволу. Па вяртанні з пaeздкі яны мусіць напісаць абавязковую справа здачу пра свае замежныя прыгоды і на працягу трох дзён накіраваць яе ў адмысловы дэпартамент таго ж Мінздрава. Пастанова Мінздраву парушае артыкул 28 Канстытуцыі Узбекістана, паводле якога «грамадзянін рэспублікі мае права на вольны выезд». Зрэштага, і без таго грамадзянне Узбекістана не зусім свабодныя ў сваім жаданні выязджаць за мяжу. Спачатку патрэбна атрымаць свайго роду выязную візу — г. зв. стыкер, які дзейнічае ўсяго два гады. Для атрымання стыкера патрэбна шмат даведак, часу і грошей.

Па матэрыялах Ferhana.ru (Узбекістан)

ГЕРМАНІЯ. САМЫ ВЯЛІКІ МІФ НЕАНАЦЫСТАЎ

Нямецкія гісторыкі нанеслі ўдар па аднаму з самых вялікіх міфаў руху неанацыстаў. Маюцца на ўвазе наступствы бамбардіроўкі Дрэздэна 13–14 лютага 1945 года самалётамі брытанскай авіяцыі. У выніку таго налету, як сцвярджалі нацысты, загінула 250 тысяч чалавек. Дрэздэнская трагедыя ў вачах правых радыкалаў кампенсуе злачынствы гітлераўцаў падчас вайны. Кожны год 14-га лютага ў сталіцы Саксоніі праходзіць буйны нацысцкі марш памяці ахвяр саюзнікаў. Аднак на самай справе, як сцвярджае група гісторыкаў пад кірауніцтвам Рольфа-Дэйтэра Мюлера, ад бомбаў брытанцаў загінула самае большае 25 тысяч чалавек. Даследаванне было замоўлена ўладамі Дрэздэна. На пошуках прафесійным выдалі сто тысяч еўра. Цяпер на падставе дадзеных гісторыкаў улады могуць распачынаць судовыя спраўы супраць правых радыкалаў, якія, спасылаючыся на вялікую колькасць ахвяр, зарабляюць сабе палітычны капитал. Прайда, нацысты таксама могуць аспрэчыць высновы гісторыкаў. Напрыклад, па афіцыйнай версіі уладаў ГДР, у лютым 1945-га ў Дрэздэне было забіта 35 тысяч чалавек.

Па матэрыялах «Junge Welt» (Германія)

► ЦІКАВА

**МАГНІТ
ДЛЯ ТЭРАРЫСТАЎ**

Алег ПЯТРОЎ

Іспанскі ўрад і прэса сцвярджаюць, што ў Венесуэле пад патранажам мясцовых уладаў актыўна дзейнічае цэнтр баскскай тэратыстычнай групou ЕТА.

Увогуле, Лацінская Амерыка заўсёды знаходзілася ў зоне асаблівой увагі дэпартамента іспанскіх спецслужбаў, якія змагаюцца з баскскім палітычным тэратызмам. У часы каланізацыі Іспаніяй Новага свету сюды з’ехала шмат баскаў. Так, лічыцца, што ў Чылі кожны другі грамадзянін мае баскскія карані. Другая моцная хвала эміграцыі прыйшла на часы дыктатуры Франка, калі ў Іспаніі нават баскская мова была пад забаронай.

У Лацінскай Амерыцы баскі не забыліся на гістарычную радзіму. Амаль у кожнай краіне разгіено існую баскская грамада, культурныя цэнтры, музеі, выданні і г.д. Сярод эмігрантаў ёсьць і тыя, хто сімпатызуе ЕТА. Прыхільнікі ЕТА збіраюць для тэратыстаў сродкі, дапамагаюць легалізаўцаў ў выпадку эміграцыі або, наадварот, «легчы на дно», калі тыых шукаюць у Іспаніі.

Найбольш актыўна цэнтры, блізкія да ЕТА, дзейнічаюць у лацінаамерыканскіх краінах, дзе пануюць левыя рэжымы, якія часам нават дапамагалі тэратыстам. Такая практика была выкліканая тым, што ЕТА ў 1960–1970-я гады актыўна змагалася з дыктатурай Франка. Не дзіўна, што ў 1970–1980-я ў ЕТА існавала свая моцная база на Кубе. Пазней, калі рухнуў СССР, а Кастра пазбавіўся савецкай падтрымкі, эмігранты ЕТА перакачавалі ў Мексіку. Цяпер у тэратыстаў, калі верыць іспанскім выданням, новая база — у Венесуэле.

Упершыню пра магчымыя контакты венесуэльскіх уладаў і тэратыстаў з баскскай групou пачалі казаць у 2008 годзе. У той час калумбійская спецслужбы заявілі, што ў лагерах калумбійскай групou FARC, якія вядзя партызансскую вайну супраць афіцыйнага ўраду, з’явіліся загадкавыя людзі з Еўропы. Яны вучылі калумбійскім спецслужбам стала вядома, што інструктары прыехалі з Краіны Баскаў. Усе яны былі актыўістамі арганізацыі ЕТА.

З’яўленне ў Калумбіі этарас (так у Іспаніі называюць баевікоў ЕТА) дало першыя падставы падараваць наяўнасць контактаў паміж тэратыстамі і венесуэльскімі ўладамі. Заняткі для партызан праходзілі на шасці базах FARC, якія знаходзяцца на тэрыторыі Венесуэлы. Пазней у прэсу патрапілі фрагменты пратаколу допыту аднаго з партызан, якога калумбійская спецслужбы ўзялі

Усё гэта, а таксама той факт, што адзін з лідэраў ЕТА быў наядуна арыштаваны ў Лісабоне падчас спробы з’ехаць у Каракас, дае іспанскім журналістам падставы называць Венесуэлу «магнітам для тэратыстаў».

Іспанская прэса падаравае, што менавіта ў Венесуэле знаходзіцца выканаўчая група ЕТА, якая непасрэдна адказвае за арганізацыю тэратыстычных актаў і забойствы. З 1999 года (тады Чавес прыйшоў да ўлады) Венесуэла не выдала Іспаніі ніводнага тэратыста ЕТА. Больш таго, некаторыя з іх пасля афіцыйнага запыту Мадрыда нечакана знікалі. Цалкам магчыма, што іх проста легалізавалі пад іншымі прозвішчамі.

Не так даўно Мадрыд афіцыйна патрабаваў ад Каракаса прыпыніць падтрымку тэратыстаў. У сваю чаргу, афіцыйны Каракас пачаў інформацыйную кампанію супраць ЕТА. Большая частка афіцэрства ў Венесуэле ўзнікла пасля афіцэрства DISIP (венесуэльскі аналог нашага КДБ).

У

тym жа 2008 годзе ў рукі калумбійскіх вайсковых трапіў лэптоп Рауля Рэйеса, аднаго з кіраунікоў FARC, забітага калумбійскімі спецназам. У файлах Рауля сустракаецца імя Артура Кубільяса. Іспанскі разведчыкі гэта імя было добра вядома. Кубільяс — сябры ЕТА, які ўжо прыкладна дзесяць гадоў жыве ў Венесуэле.

Кубільяс — уладальнік рэстарана ў Каракасе і нефармальны лідэр мясцовай камуны баскаў. Сярод баскаў, якія прыпадаюць ЕТА, з’явіліся імя Артура Кубільяса. Іспанскі разведчыкі гэта імя было добра вядома. Кубільяс — сябры ЕТА, які ўжо прыкладна дзесяць гадоў жыве ў Венесуэле.

У Кубільяса і яго сябру вельмі цесныя контакты з чыноўнікамі з Міністэрства сельскай гаспадаркі, кірауніцтвам нацыянальнай гвардыі, ваенай разведкі. Адзін з яго сябрҙаў уваходзіць у кірауніцтва Coordinadora Simon Bolívar (адна з самых праўдадавчых арганізацый у краіне). Баскі таксама прысутнічаюць у кірауніцтве Аб’яднанай сацыялістычнай партыі Венесуэлы, якую

стварыў сам Уго Чавес.

Па матэрыялах іспанскай прэсы

► ЭКАЛОГІЯ

МЭРСЭДЭС ПАД НАЗВАЙ АЭС

**31 сакавіка ў Ківе прыйшлі
грамадскія слуханні па праекту
беларускай АЭС. У іх браў удзел
і журнالіст «НЧ» Алег Новікаў.**

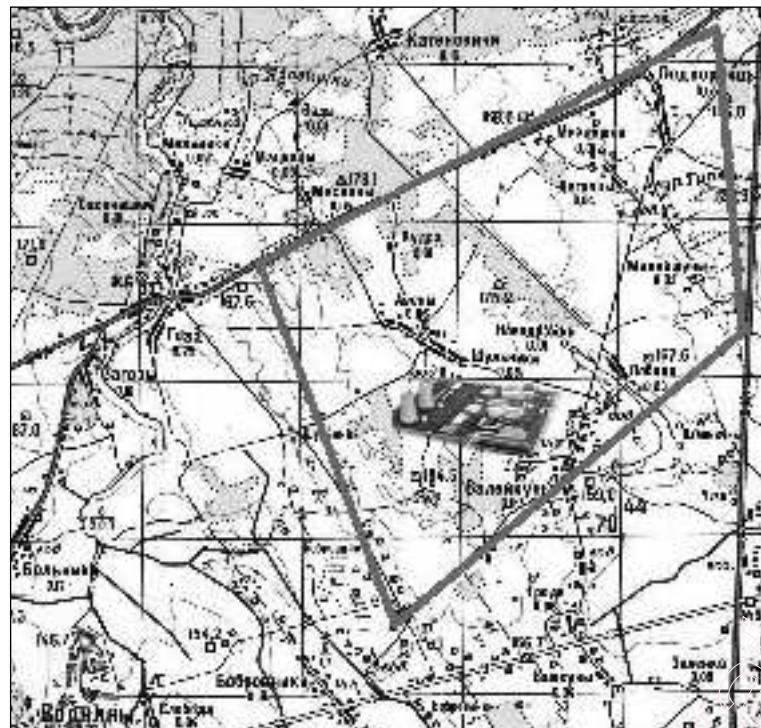
Да гэтых слуханняў Мінск падрыхтаваўся сур'ёзна. Нават надрукавалі спецыяльныя праспекты, разлічаныя, сыходзячы з іх тэкстам, менавіта на ўкраінскага чытача. Праспекты ўручалі пры ўваходзе ў залу, што знаходзілася на восьмым паверсе Міністэрства аховы прыроды, дзе і адбывалася мерапрыемства. Дарэчы, сам будынак міністэрства пафарбаваны ў зялёны колер. Колер сцен, праўда, адзінае, што адрознівае ўстанову ад саўковай кантроры (пасля абеду тут нават адключылі ліфт).

У незвычайнай актывізациі напярэдадні 31 сакавіка нашых уладаў не было нічога дзіўнага. Слуханні ў Кіеве мелі важныя характеристар як для аматараў мірнага атаму, так і для яго праціўнікаў. Апошняня таксама падцягнулі на берагі Дняпра свае лепшыя кадравыя рэсурсы.

Фактычна ўпершыню ў гісторыі станаўлення беларускай атамнай энергетыкі павінна было адбыцца нешта падобнае на сапраўдныя дэбаты. На радзімі БелАЭС слуханні нагадвалі хутчэй драны спектакль. Не вядома, на каго, быў разлічаны адзін з тэкстаў таго самага праспекту пра тое, што 80 грамадскіх арганізацый і працоўных калектываў ухвалілі будаўніцтва АЭС у выніку дыскусіі ў Астраўцы ў каstryчніку мінулага года. Кожнаму, хто цікавіцца экалагічнай тэматыкай, вядома пра тое, што на самай справе адбывалася ў Астраўцы. Асабліва пра затрыманне расійскага эколага Ажароўскага, які праседзеў за кратамі сем сутак. Дарэчы, ён зараз кажа, што там нядрэнна вывучыў беларускую мову.

Пасля Астраўца былі слуханні ў Літве і Латвіі. Лічыць іх слуханнімі таксама цяжка. Гэта былі своеасаблівые рэкламныя шоу беларускіх атамшчыкаў. Спрабы ўсташтупіць у любую дыскусію выклікалі паўсюдна адмоўную рэакцыю. У Рызе пасланцы Лукашэнкі ўвогуле спыніліся прамаўляць пасля таго, як пабачылі, што на слуханнях з'явіліся сябры беларускай антыядзернай кааліцыі (іх, дарэчы, прыняў латышскі міністр экалогіі).

У Кіеве балтыйскі нумар прайсці не мог. Чарнобыльская салідарнасць прымусіла мясцовыя эколагаў уважліва адсочваць наш атамны праект з самага пачатку. Акрамя таго, той факт, што краіна — ахвяра чарнобыльскай катастрофы вырашыла будаваць АЭС, дае ўкраінскуму атамнаму лобі кошыр на развіццё сектару. Праз два гады ў некалькіх украінскіх АЭС заканчваецца тэрмін карыстання, і прыхільнікі атам-

най энергетыкі шукаюць любыя падставы, каб працягнуць іх эксплуатацыю.

У выніку яшчэ за тыдзень да пачатку слуханні былі апансанаваныя на ўсіх украінскіх большімі паважнымі экалагічнымі сایтамі. У залі ў Мінпрыродзе, дзе сабралася каля ста чалавек, можна было пабачыць актыў украінскіх экалагічных грамадскіх арганізацый.

Спачатку слова атрымала беларуская афіцыйная дэлегацыя. Першое ўражанне ад выступаў Андрэя Рыкава (дырэктар Беленергапрама), Якава Кёнінгсбрга (прадстаўнік Мінздраву) і Віктара Аверына (дырэктар Інстытута радыялогіі) — здзіўленне. Усе троє вельмі добра валодаюць тэмай і, калі б у Беларусі сапраўды адбываліся вольныя дэбаты па АЭС, яны бы маглі годна прэзентаваць і абараніць праект.

Галоўныя тэзісы абаронцаў БелАЭС: краіна абсалютна энергетычна залежная (толькі 17 працентаў патрёнай энергіі вырабляецца ў Беларусі), разлікі паказалі, што вецер, вада і сонца не могуць быць альтэрнатывай атаму, мадэль рэактару, якую будзе ўсталяваная на Астраўецкай станцыі, — абсалютна бяспечная. А нават калі і бабахне, усё абліжаеца радыусам у тры кіламетры.

Асобна згадалі, што тып рэактару на беларускай АЭС будзе абсалютна новы, які не мае практичных выпрабаванняў. Але, па словах Рыкава, тое не проблема, таму што гэта не новы рэактар, а мадэрнізаваны стары. «Нешта падобнае адбываецца на аўтамабільным рынку. Быў «Мэрсэдэс 500» — стаў «Мэрсэдэс 600», — сказаў Рыкав. Такое паразінне аўдыторыі вельмі спадабалася. Пазней выступаўцы часта і ахвотна згадвалі, што для беларускіх кіраўнікоў АЭС — гэта як «Мэрсэдэс».

Пасля лабістай АЭС слова ўзялі апаненты. Яны вельмі

лёгка знайшли супяречнасці ў прамовах папярэдніх аратараў. Мадэль рэактару для беларускай АЭС прынцыпова новая. Яе магутнасць на 20 працэнтаў большая, ключавыя элементы таксама. У Фінляндыйскім стваральнікі АЭС прызнаюць, што патэнцыйны арэал радыяцыйнага забруджвання ў выпадку аварыі на станцыі — 1000 кіламетраў, а ў Астраўецкай той жа арэал чамусці толькі тры кіламетры. І нават тыя, хто сімпатызуе будаўніцтву АЭС, пагаджаюцца, што захоўваць ядзернае смецце пэўны час давядзенца ў Беларусі. І калі шукаць лепшае месца для ягонага складзіравання, гэта, натуральна, Чарнобыльская зона, якая зараз не выкарыстоўваецца. А гэта фактычна мяжа з Украінай.

Беларуская дэлегацыя рэагавала на крытыку цікава: пару чалавек папросту выйшлі на перакур.

Прэзідум слуханняў, які ўзначальваў намеснік міністра аховы прыроды, прапанаваў амбэркаваць фінальную рэзалюцыю праз інтэрнэт. Відавочна, новыя украінскія Кабініт папросту не хоча сварыцца з Лукашэнкам, бо большасць прысутных на слуханнях былі яўна супраць будаўніцтва БелАЭС.

На гэтым слуханні і закончыліся.

Цікавае ўражанне пакінуло наўмыснікі. Напрыканцы ім так спадабалася дыскусія, што адзін з іх палез да мікрофона, парушаючы рэгламент. Цудоўнае адлюстраванне адной са старонак чалавечай натуры, якой патрэбна прайяўляць сваю гіднасць у роўным дыялогу, а не праз дыклат.

І яшчэ. Слуханні ішлі на ўкраінскай мове. У пачатку нехта пропанаваў перайсці на рускую з-за павагі да беларускіх гасцей. Пачуўшы пропанову, дэлегаты ад Беларусі нават абурыліся: «Няўжо мы ўкраінскую мову не разумеем!?

▼ ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

ДАНІЭЛЬ КОН-БЕНДІТ

Лідер студэнцкай рэвалюцыі 1968 года (а цяпер адзін з правадыроў фракцыі Зялёных у Еўрапейскім парламенце) для чалавека, які пачынаў сваю кар'еру як звычайны анархіст, дабіўся вельмі многага. Летася французская Зялёная пад яго кіраўніцтвам узялі 15 працэнтаў на выбарах у Еўрапарламент. Два тыдні таму зялёныя пілі шампанскія з нагоды выдатных вынікаў на рэгіональных выбарах — 17 працэнтаў. Такая тэндэнцыя дае шанец парушыць традыцыйную формулу выбараў, на якіх сацыялісты супрацьстаяць галістам. Аднак нечакана для ўсіх Даніэль заклікаў да роспуску партыі. У такім фармаце, на яго думку, Зялёныя не змогуць дабіцца рэальных змен у грамадстве, нават калі перамогуць у 2012-м. Замест партыі Кон-Бендіт пропанаваў стварыць нейкі аморфны рух, які ён сам называе «палітычны кааператыў». Пропанава Кон-Бендіта выклікала шок у шэрагах Зялёных. Шмат хто кажа, што вынікам рэализацыі праекта Даніэля стане знішчэнне ўсёй базы экалагічнага руху ў Францыі.

ЛУКА ЗАЙА

Актыўіст правай ксенафобскай партыі «Ліга Поўначы», якая выступае за стварэнне асбнай дзяржавы на базе шэрагу пайночных правінций Італіі, стаў першым у гісторыі Італіі сябрам «Лігі Поўначы», які ўзначаліць цэлы рэгіён. У Венециі на мінульым тыдні перамог кандыдат ад партыі сепаратыстаў. Прарыў «Лігі Поўначы» відавочна звязаны з крызісам даверу правага электратруту да Сільвія Берлусконі, які доўгі час быў адназначным правадыром італьянскіх правых. Пасля таго, як «Кавалер» (мянушка Берлусконі) стаў героям шэрагу сексуальных скандалаў, давер да яго і ягонай партыі значна ўпаў. Зайа, які нарадзіўся ў 1968 годзе, дарэчы, вядомы ўсёй Італіі дзякуючы інцыдэнту, які меў месца ў 2008 годзе. Ён выпадкова стаў сведкам таго, як машына, за рулём якой сядзеў албанец, была раптам ахопленая полымем. Але Лука не стаў аказваць дапамогу, а пaeхад далей. Па яго словам, так паступіў бы на ягоным месцы кожны сумленны грамадзянін Італіі.

ДЗМІТРЫЙ ТАБАЧНІК

Прызначэнне Табачніка на пасаду міністра адукацыі выклікала сапраўдны шок. Уесь мінулы тыдзень рэгіён дэмантраваў сваё «Фі» Дзмітрыю Уладзіміравічу. У Львове прайшла маніфестацыя за адстайку Табачніка, якія сабрала пяць тысяч чалавек. Падобнае патрабаванне адстайкі прыняла Львоўская Рада. Студэнты горада абвясцілі забастоўку. «Антытабачная» кампанія ўключае ў сябе і выкарыстанне помнікаў. На помніках вядомых асобаў можна пабачыць графіці «Прыбярыце Табачніка, або я пайду». Нацыянальна свядомыя ўкраінцы не змогуць прабачыць Табачніку тое, што ён назваў украінскую мову мовай вузкай праслойкі. Табачнік быў кіраўніком адміністрацыі пры Кучме, што давала ўкраінцам нагоду жартаваць пра тое, што ў краіне пануе «ДзіМАкратыя». Нарэшце, ён пракалоўся, калі ў 2004 годзе ад імя Януковіча падараў дзяржавнаму музею лісты Міхайла Грушэўскага (лідэра ўкраінскай рэвалюцыі 1917–1922 гадоў). Аказваецца, тыя лісты былі скрадзены ў аднаго калекцыянеры. Сам Януковіч пакуль неяк не рэагуе на прэтэссы, аднак факт прызначэння адыёзнага Табачніка на пасаду міністра сведчыць, па словах аналітыкаў, пра слабасць кадравай палітыкі Партыі рэгіёнаў.

► ВІЛЕНСКАЯ ШКОЛА

ПІДГРЫМКА МАСТАКА

Сяргей ГВАЗДЗЁУ

Захавальніца фондау
графікі Маастацкага музея,
вытрымаўшы падзеніе інтрыгу,
дастала з тэчкі аркуш...
«Вось вам ваш Горыд!» Моўчкі
назіраю, як у сапраўднага
майстра ўсё пераканаўча
проста і выразна...

Кальварыя

Літаграфскі адбітак твора, што выкананы ў сярэдзіне 1930-х гадоў Язэпам Горыдам, мастаком буйнога і рознабаковага таленту, з імем якога знітаваны росквіт заходнебеларускага перыядычнага друку, уражвае. Някідкі і немудрагелісты сложэт, увасоблены ў строгай, лаканічнай кампазіцыі, надзвычай сэнсава ёмісты, апрача майстэрства, палоніць праўдзівай і гранічна шчырай філасофічнасцю.

«Кальварыя» — не адзіная з вядомых станковых работ мастака, аднак мала кім бачаная на Беларусі, дыў у цяперашній Літве. Знаходзіцца яна воддаль людскіх вачэй і іх мітусліва-прагматычных клопатаў, у музейным сковішчы.

Па-над шатамі дрэваў, што пагаспадарску апанавалі могілкавы ўзгорак, стромка ляціць у неба лёгкія ракальнія абрывы белага, двухвежавага касцёла Знайдзення Святога Крыжа з выявай Збаўцы над ім. Паўсталы ў XVII стагоддзі і разбудаваны ў 1755–1772 гадах, будынак быў аддадзены пад апякунства айцам-дамініканам. Касцёл утварае кампазіцыйны цэнтр твора. Абапал — своеасаблівая рама з клеймамі — выявамі чатырохнадцаті капліцаў-мураванак. Не знішчаны за часамі другой сусветнай вайны, яны без дай прычыны былі ўзарваныя ў «хрушчоўскую адлігу» ў 1963 годзе. Пад 2000-ы год асобныя з іх уздоўженыя. Капліцы — Стацы, мясціны прыпінку, малітвы, раздуму на Крыжовым Шляху Бога і чалавека. (Кальварыя — ад лац. *Calvariae locus* «месца чэрапа», Галгофа (старарабр.) — пагорак, на якім укрыжавалі Збаўцу). Апошня беларускія пілігрымкі па адной з даўжэйшых вуліц горада — Кальварыйскай — у міжваенныя часы ладзіліся дзякуючы ахвярнасці кс. Адама Станкевіча, які да яго высылкі ў Слонім.

Прыпынімся на асобных рэчах таленавітага творцы Язэпа Горыда, на вядомых нам імненнях яго зямнога быцця.

Досвітак

Шлях будучага мастака пачаўся, мяркуючы па вядомых дакументах, досьць шарагава для яго часу. Язэп Горыд прыйшоў на свет 15 ліпеня 1896 года ў Адэсе, у шматдзетнай сям'і. Гарадскую школу закончыў у Марыупалі, якраз на пярэдадні першай сусветнай вайны.

На Кубані Горыд, вольнапісны царская войска, далучыўся да брыгады Люцыяна Жэлігоўскага,

Язэп Горыд, студэнт

у складзе якой — праз Бесарабію і Галіцію — тройцы парапенены стралец Язэп дайшоў да Вільні. Дакладна не вядома, узельнічаў ён ці не ў бунце мяцежнага генерала супраць польскага камандавання ў 1921 годзе, у выніку якога на канфедэратах жаўнеры з'явіўся гістарычны знак — «Пагоня».

Пэўна, наблукавшыся па Вільні ў пошуках працы, напрыканцы кастрэгічніка 1923 года Язэп Горыд падаў прашэнне на мастацкі факультэт ВУСБ. Разам з дакументамі (аўтабіографіяй, трима фотакарткамі) адзначаны і творчыя працы для прагляду камісіі. Сын Браніславы Янкоўскай, рыма-каталік, былы ваяр Язэп Горыд прыйшоў вучыцца. Аўтар праектаў Стасця (Дарога на Кальварыю), праектаў помнікаў для Вільні: Уладзіслава Сыракомлі, Адама Міцкевіча, Вітаўта Вялікага.

Партрэт Рафала Яўхімовіча захапляе і бянтэжыць адначасова. На тле зменлівага неба, якое займае ледзьве не ўсю плошчу палатна, перакрываючы сабою ўмоўна азначаную пышнотную зеляніну рэльефу, амаль ва ўесь рост пададзены герой. У лёгка-артыстычным развароце тулава, з раптоўна, але не пафасна павернутай галавой, ён успрымаецца досьць натуральна.

Элегантны малады чалавек, што ўсвядоміў сябе творцам, пададзены ў стане годна-засяроджанага спакойніком. У не надта дынамічнай кампазіцыі чуеца стрыманая ўнутраная энергія. Стыхія душы мастака прыпішаецца выхавана-інтэлігентнай паставай мадэлі, ураўнаважваеца спакойніком, пранізліва-пільным позіркам вялікіх шэра-блакітных вачэй, пачуццёвым юнацкім вуснамі.

Правая рука героя, што натуральна ахапіла калена — сэнсавы акцэнт твора. Сваёй напрацаўнасцю яна выдае ў ім моц каменячоса, волата, у той жа час доўгім і пластичным пальцам героя мог бы пазайздросціць і музыкант-віртуоз. Заварожвае і гармонія

ласкава-далікатных фарбаў, якія сведчаць пра адзінства героя з на-ваколлем. Мройліва-досьвіткавая нноансіроўка пышнотных фарбаў узмацняе агульны рамантыка-сімвалічны акорд твора.

Вобраз вытапчанага інтэлігента, думнага і мэтанакіраванага творцы, які ўнутрана саспеў, каб неўзабаве рушыць да запаветнага Парыжу, стварыў малады Горыд у 1926 годзе. А «агрэх» на паверку з'яўляючыся прадуманым і ўдала скарыстаным мастацкім сродкам. Рэалістычныя саудносіны рознамаштабных дэталяў і вобразаў неўзабаве ўвогуле стануць уласцівым мастаку прымам. Аднак у палітычнай графіцы.

Асяродак

На зямлі дзядоў, Віленшчыне, і ў самім горадзе «рэпатрыянт-вартанец» Горыд меў кола знаёмых, сярод якіх было шмат беларусаў розных професій і канфесій. У пэўніцца ў гэтым няцяжкі. Варта азірнуцца на яго шляху на кніжнай графіцы.

У 1925 годзе ён аздобіў выданне фальклорыста і музыказнаўцы Антона Грэневіча «Беларускі дзіцячы спеёнік». У снежні 1926 года распрадаваў лагатып Грамадоўскай газеты «Narodny zwon», нарадаў лаканічны і жывы твар песьенному зборніку Рыгора Шырмы, прайлюстраваў зборнік чарадзейных казак, укладзены Янкам Станкевічам, аздобіў другое выданне «Вянка» Максіма Багдановіча і зрабіў яшчэ шмат іншага.

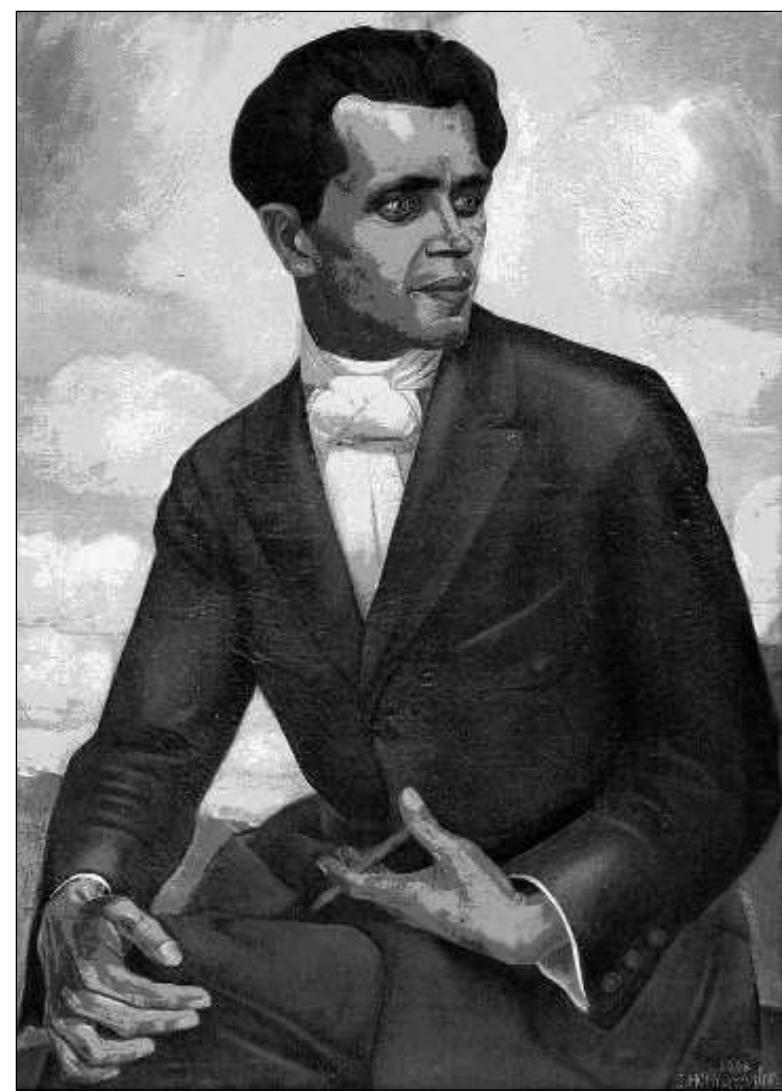
Кантактаваў Горыд і з такімі яркімі асобамі, чые прозвішчы не патрабуюць ніякіх каментараў: Ігнатам Дварчаніным, Сымонам

Рак-Міхайлойскім, Язэпам Драздовічам, Міколам Васілеўскім, Васілём Сідаровічам. Першы біёграф і даследчык творчасці Горыда Арсен Лісціварджае, што Сымон Рак-Міхайлойскі, тады дэпутат Польскага Сойму, замовіў перспектывнаму мастаку партрэты Якуба Коласа і Янкі Купалы. Лёс гэтых партрэтаў не вядомы, але ў Мінскім музее Купалы (як і шмат дзе па Літве і Беларусі) захоўваецца графічны адбітак партрэта песняра аўтарства Ніны Сасноўскай і Язэпа Горыда. Спадарыня Ніна зрабіла алоўкавы малюнак, а малады і гожы Язэп прапавёў яго на літаграфскі камень.

Не настойваем, што ў палон «беларушчыны» і пошуку сацыяльной прафесіі юнак трапіў не без спрыяння рамантычных студэнтак факультэта выяўленчага мастацтва ВУСБ, але і не авбяргаем. Хоць, зразумела, былі для гэтага важкі ўнутраныя прычыны.

Зорны час

Спрадвеку смех спадарожнічае жыццю чалавека і народа ўвогуле. Беларусы тут не выключэнне: слоўнік элітэтаў фіксуе 121 вызнанчэнне смеху, у той час як вызнанчэннія слов «плач», «слёзы» — амаль у два разы меней. Но і не паказычык, але... Нягледзячы на тое, што смехавыя традыцыі трывалі яшчэ з часоў паганская абраднасці, перадаваліся вусна-паэтычнай традыцыяй, жылі ў народным тэатры, знаходзілі ўласцівіне ў пазнейшых творчых праявах душы, беларусаў наўрад ці назавеш нацыйнай вяёла-смяшлівай. Не было ні шматтысячных карнавалаў, ні якой іншай агульнанаціональной прафесіі весялосці.

Язэп Горыд. Партрэт скульптара Рафала Яўхімовіча

ЯЗЭПА ГОРЫДА

Не спрыялі гэтаму ні зоры, ні гісторыя.

На Гецьманскую № 4, у рэдакцыю часопіса «Маланка», студэнт Горыд, няблага знаны беларускай грамадой, прыйшоў увосень 1926 года. Прыйшоў у сатырычны часопіс не таму, што быў ад прыроды «жартуном» па жыцці, гэткім «запісным веселуном». Высілкаў Горыда, разгортвання яго талену на ніве Беларускага Адраджэння вымагаў сам час. У рэпрэсійных варунках Захадній Беларусі смех заставаўся бадай адзіным легальным і дзеясным сродкам абароны годнасці ды пашырэння ідэяў змагання.

Горыд востра бачыў і балюча перажывы хібы сацыяльна-грамадской рэчаіснасці, і таму быў не толькі ілюстраторам, але і аўтарам актуальных тэмаў часопіса. Хтось заўважыў, што саборныя роспісы — эмацыйная «біблія для тых, што не ўмеюць чытаць», дык перафразуючы гэта можна сказаць, што энергічная і прафесійная, сацыяльна і псіхалагічна трапныя вобразы Горыда сталіся калі не універсітэтам, то сапраўднай асветні-палітычнай школай для значнай часткі народа.

Ідэйна-мастацкі даробак яго на гэтай ніве досьць поўна і рупліва праанализаваў беларусіст А. Ліс у эпізоде партрэта мастака «Пячучай маланкі след», які ўжо стаў бібліяграфічным рарытэтам.

Непагадзь

Усё мацней ад вясны 1928 года падціскі грамадска-палітычныя зазімкі. Чарадой ішлі палітычныя суды... Подых сцюжы для беларускага (ды і для польскага) дэмакратычных рухаў даводзіў да здрэнствення.

Горыд (свядома ці не) працягвае традыцію сатырычнага реалізму, запачкаванага яшчэ Карусём Каганцом. Мастацкая публіцыстыка — адна з палітычных прыліпалаў будоўлі нацыі — не давала мастаку поўнага творчага задавальнення. Дый беларускія выданні, якія ледзь трымаліся на плыву, не забяспечвалі элементарнага заробку, як кажуць, «на падтрыманне штаноў». Так складаўся, што жнівеньскі нумар «Маланкі» за 1928 год быў апошнім для Горыда.

Пасля «Маланкі» мы амаль зусім разлучыліся смяяцца — зазначыў у сваім дзённіку Максім Танк, які вельмі цаніў мастацкі талент Горыда.

Спакуса

У чэрвені 1928 года Язэпу Горыду прапанавалі паўдзельніцаў у выставе, што мусіла адбыцца ў памяшканні рэстарацыі Урублеўскіх (на рагу Міцкевіча і Арэшкоўскага). Быццам бы нічога надзвычайнага для сябры WTAP — узяць узел у справа-дачнай імпрэзе суполкі. Але, апрача асноўных, не абыякіх удзельнікаў: Гапэн, Ямант, Карней, Кулема, Германовіч, Яўхімовіч і інш. — даслаў у склад выставы тры жывапісныя абрэзы Людамір Сляндзінскі. Відаць, быў усцешаны сваім статусам «адмысловы запрошанага» і Горыд.

Язэп Горыд. Аб'ёмны роспіс каліяровымі тынкоўкамі (сграфіта). Будынак на вул. Дамініканская. Захаваўся да гэтага часу

Як і раней, у яго душы жыла Беларусь. Горыд, які ўжо не стала супрацоўніча з парэшткамі беларускіх выданняў (як бы ні касавурылісі ў прафесійным асяродку на яго палітызованасць ды схільнасць да беларускасці), калі дарма, калі за сімвалічную плату ахвяраваў на карысць ідэалаў юнацтва прамен'чыкі талену. Інакш і не вызначыш шчымліў-ліръю чистую нізку лінарытаў-заставак, гэты Горыдаўскі краявід настрой, станаў беларускай прыроды ў «Беларускім Календары» за 1928 год.

Атрымаўшы памяшканне пад часовую майстэрню ў бернардзінскіх мурах, Язэп Горыд выканаў сваю першую манументальную замову, што істотна падмацавала яго фінансавы становішча. Падчас выканання гэтай працы ён паўдзельнічаў яшчэ ў 1929 годзе ў дэзвіх выставах: у Вільні і Познані са сваімі станковымі творамі.

Але гэта быў толькі пачатак. Умацоўвалася вера, што ён будзе «першым сярод роўных». У 1928 годзе ён быў запрошаны паказаць свае творы ў парыжскай галерэі.

У кастрычніку таго ж года Горыд сваімі трошкі фарсістым, з юнацтва адпрацаваным почырком — імклівая каліграфія зграбных малых літараў з вытанчанымі завіткамі працісных і карункамі вялікіх (загалоўных), піша прашэнне да пана дэкана Рушчыца, якое заканчваецца выразам: «Для майго ад'езду на далейшае навучэнне ў Парыж». Просьба ўчарашняга студэнта была задаволена.

Да Парыжу

Дабрацца да магнетычна-прыягальнаі «штаб-кватэры» єўрапейскага і сусветнага мастацтва» было і не складана, але і не проста. Скарыстоўваючы ўсе мажлівасці (і немажлівасці) нагоды і падставы, з усёй Еўропы імкнулася туды мастацкая моладзь. Хто дзяржаўным коштам, на якую стажыроўку, хто сваім, хто на гра-

мадскія складкі. Ехалі «павучыцца» на час, а заставаліся на доўгія гады ці назаўжды. Сваекоштныя, да якіх належалі Горыд, ва ўсе часы была большасць.

Мара не аднаго пакалення творцаў, Луўур, ды іншыя музеі вабілі і спакушалі. Спакушалі традыцыямі ды размаітасцю палітраў творчых школаў, стыляў, найноўшымі мастацкімі павевамі, спакушалі разнаволеніем жыццём і вольным паветрам.

Невядома, лёгка ці не было асвоіцца Горыду ў Парыжы, куды ён выпраўіўся пад канец 1929 года, стаць «не чужым» сярод мастакоў Манпарнасу, судакрануца з колам заўсёднікаў — філосафаў «Ратонды».

Цягам амаль года (наведаў тады ён і Італію) спасцігаў Язэп іншыя жыццё, набываў новыя веды і ўдасканальваў сваё майстэрства. Але, пэўна, гэтага «не чужога» мастака, так і не стаўшага для парыжскай багемы «сваім», калаўрот буйнога мегаполіса, раз-пораз падштурхоўваў да раздумаў. Паводле ненадрукаванага артыкула Міціслава Дабужынскага «Даўно я не быў у Ратондзе» (1927) можна прыкладна рэканструяваць, пра што разважаў творца. «Грамадзянін свету», вядомы мастак Дабужынскі жыў там да 1929 года, выкладаў у Школе дэкаратыўнага мастацтва, нават меў уласную мастацкую студию.

Але больш істотным за супадzenie «часу і месца» знаходжання ў Парыжы двух мастакоў — Горыда і Дабужынскага — бачыцца іх блізкасць ва святаўспрыманіі, блізкасць іх жывапісна-пластычнай мовы. Яны абодва прағна шукалі ўнутранае нацыянальнае апірышча, у тым ліку і ў ліцвінстве (у шырокім трансцендэнтным сэнсе).

Вытрымаўшы спакусу Парыжам і на развітанне паказаўшы плён сваёй творчасці ў знаёмай ужо Галерэі Зак у 1930 годзе, Язэп Горыд вяртаецца на радзіму.

У сімвалічныя сцэны Вызвалення і Адраджэння Польшчы і была ўспрынта замоўцамі патэтычна.

Напрыканцы кастрычніка 1932 года Язэп Горыд паказаў там жа «сваю творчую кухню» — персанальную выставу з 50-ці твораў. У экспазіціі ўвайшлі эскізы фрэсак, вітражоў, графіка, асобныя станковыя рэчы выкананыя майстрам па адмысловай замове кіраўніцтва казіно. У 1932 годзе Язэп паўдзельнічаў сваімі працамі ў выставе WTAP. Наўдагон за ёй атрымаў замову на стварэнне алегарычных кампазіціяў і сімвалікі для Віленскага гандлёва-прамысловага дому. Тады ж, у 1930-я гады, зрабіў сграфіта на адміністрацыйным будынку, што на вуліцы Дамініканскай. У агульную, трохколерную кампазіцыю раслінна-дэкаратыўнага арнаменту, побач з нябесным апекуном Вільні, навечна пасяліў Скарнынаўскі відарыс, што, дарэчы, захаваўся да сёння.

Паланёны творчасцю, Горыд, відаць, толькі і жыў, што спалучэннямі колераў, іх сугуччамі, дысананснымі выбухамі плямаў, звівамі лініяў, рytмамі, глыбінямі, святлом і ценем.

Апошняя стацыя мастака

Здавалася б, усё здзяйснялася... Надзвычай запатрабаваны мастак ёўрапейскага ўзроўню — ілюстратор, графік-станкавіст, жывапісец, манументаліст шырокага абсягу (фрэскі, вітражы, сграфіта) — Язэп Горыд быў на кані...

Усвядоміўшы з юнацтва, што тэма і змест мастацтва — Чалавек (у якім бы жанры ні працаўаў!), Горыд быў схільны да партрэтнага жывапісу. І сярод яго мадэляў былі харктары і тыпы розныя, тыя, хто меў разуменне і мажлівасць годна аддзялечыць за зробленую працу. (Ёсць партрэты мастака ў прыватных зборах у Літвы і Польшчы. Партрэты найбольш санавітых замоўцаў — конт-адмірала Ёзэфа Унруга, віцэ-адмірала Ежы Свірскага — былі напісаны ў Варшаве і захоўваюцца ў Нацыянальным музеі).

Але Горыда не пакідала адчуванне, што чагосьці не хапала для поўнага трыумфу і душэўнай раўнавагі. Відаць, мастак і сам не мог зразумець, што карцела ў душы... Гэта адчуваецца ў невялікім артыстычным, «як бы выпадковым», медзярыше «Аголеная» з аўтарскай пазнакай: «1936 год». Чым ёсць па сутнасці гэтая эмацыянальна імпульсіўная, спружыністая натуральная кампазіція? Розум пра няздзейненасці сістрачана? Партрэт псіхалагічнага стану? Безумоўна. Вось толькі мадэль ці мастака?

Нядоўгі век светла-русыялага мастака, з дагледжанай фрызурай, трохі вышай сярэдняга росту, з графічна чыстым, адкрытым і мужнім тварам, з якога засяроджана глядзяць пільныя очы, трагічна абарваўся пад бомбамі другой сусветнай вайны. У верасні 1939 года.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЙ

► СПАДЧЫНА

НАШЧАДАК КНЯЗЯ ВІТАУТА

Кастусь ТАРАСАЎ

Пасля смерці Вітаўта ў Вялікім княстве Літоўскім разгарнулася барацьба паміж Свідрыгайлам Альгердавічам і Жыгімонтам Кейстутавічам. Яна была падобная на вайну, што вялася паміж Вітаутам і Ягайлам за 40 гадоў да гэтага, толькі скончылася драматычна для ўсёй гісторыі Вялікага княства.

Князь Свідрыгайла

Вітаўт памёр у каstryчніку 1430 года. Усяго дзесяць дзён спатрэбілася, каб са згоды Ягайлы вялікім князем быў вылучаны Свідрыгайла. Па-першае, ён быў Альгердавіч — малодшы брат Ягайлы, па-другое, ён вельмі хадеў захапіць уладу і абяцаў абараніць польскія інтарэсы — аддаць палякам Падолле, не браць у раду праваслаўных, не мірыцца з крыжакамі. Іго абяцанні трymаліся ў паветры да таго дня, пакуль ён не ўздзёў вялікакняжацкую карону.

Без малога трыццаць гадоў чакаў Свідрыгайла гэтай хвіліны, і са старанніцю пачаў рабіць сваё насперак Ягайлу. Адразу ж развязаў вайну з палякамі за Падолле, тут жа склаў мір з крыжакамі, калі яны пайшлі вайной на Польшу, прызначаў намеснікам праваслаўных. Гарадзельская унія растоптвалася князем, паўекавыя высілкі палякаў прывязаць Вялікае княства да Кароны руйнаваліся.

Абрауміць малодшага брата вырашыў кароль Ягайла. Яму было восемдзесят гадоў, дарога далася яму нялёгка, ён прыбыў у Вільню моцна стомленым. Але кароль апінуўся ў падзямелле, дзе паўстағоддзя таму тримаў яго князь Кейстут за змову з крыжакамі. Ягайла зразумеў, што малодшы брат помсіць яму за сваё васьмігадовае зняволенне ў Крамянцы і гатовы пратрымаць яго ў склепе да смерці. Кароль зламаўся, яго ліст адвезлі ў Кракаў, і радныя паны, ратуючы жышчё Ягайлам, пагадзіліся са стратай Падоля і самастойнай уладай вялікага князя.

Кароль здабыў волю, але тут Свідрыгайла памыліўся, паколькі гэта развязала руکі яго супернікам. Палякі і баяры-кatalікі склалі змову, вырашыўшы перадаць вялікакняжацкую карону Жыгімонту Кейстутавічу. Завіхаўся ў змове і князь Сямён Гальшанскі. Дачка Сямёна, Соф'я, была жонкай Ягайлам, і князь Сямён марыў, каб хто-небудзь з яго дваіх унукаў узяў пасля карону Вялікага княства.

Свідрыгайлу запрасілі ў Брест на сустречу з Ягайлам і вялікім магістром. Не чуючы падвоху, ён

Князь Свідрыгайла

Князь Жыгімонт

Князь Ягайла

Пячатка князя Жыгімента

выступіў у шлях з атрадам аховы. Але ў Ашмянах на князя Свідрыгайлу раптам напаў атрад Сямёна Гальшанскага. Вялікі князь збег у Віцебск.

Князь Жыгімонт

У гэты час у Вільні сеў вялікім князем Жыгімонт. Гэта не было

падарункам для Ягайлы, таму што Жыгімонт быў спадчыннікам Вітаўта, які ў свой час дамогся самастойнага праўлення ў ВКЛ. Праўда, Жыгімонт прасіў караля не турбавацца — маўляў, ён адменіць усё змены Свідрыгайлы, тэрба трохі пачакаць, пакуль у Вялікім княстве ёсьць два вялікіх князя, бо між імі пачалася вайна. Сілы супернікаў былі роўныя, і ні адзін не жадаў саступіць.

У 1434 годзе, ужо па смерці Ягайлы, калі ў Польшчы кіравалі радныя паны, Свідрыгайла задумаў реальная, на яго погляд, план для вяртання кароны. Ён вырашыў ажыццяўіць унію цэркви. Як выканавец жадання Рымскай царквы, ён мог разлічваць на падтрымку Папы, а як супернік Гарадзельскай уніі — на дапамогу імператара Сігізмунда і Тэўтонскага ордэна. Але для царкоўнай уніі неабходна была згода мітрапаліта Літоўскай Русі Герасіма.

Свідрыгайла пачаў дамаўляцца з ім і адначасова разаслаў на каралеўскія двары лісты пра тое, што рыхтуе аб'яднанне цэркви. Імператар Сігізмунд адразу ж паабяцаў яму каралеўскую карону. Ордон накіраваў прасцільны ліст у Рым. З Рыма дайшлі пасланні камянецкому біскупу, каб пагадзіць супрацьстаяльных вялікіх князей, і мітрапаліту Герасіму з блаславленнем на унію.

Польскія паны не маглі пагадзіцца на каранаванне Свідрыгайлы — гэта азначала б адпазненне Вялікага княства ад Польшчы, а Жыгімонт Кейстутавіч не жадаў дапускаць суперніка ў Вільню. У беларускіх гарадах, дзе Свідрыгайла лічыўся абаронцам праваслаўя, прыняць карону з рук імператара-кatalіка было нельга. Герасім, адчуваючы, што старанні аб саюзе з каталіцкай царквой пазбавяць яго даверу сярод праваслаўнага духовенства, адмовіўся дапамагаць Свідрыгайлу. Ведаючы мсцівасць вялікага князя, ён увайшоў у змову са смаленскімі баярамі наконт выдачы Свідрыгайлы вялікаму князю Жыгімонту. Але смаленскі намеснік Юрый Бутрым выдаў змоўшчыкаў. Мітрапаліта Герасіма ў ланцуցах адвезлі ў Віцебск да Свідрыгайлы.

Бітва на Святой

Улада двух князей доўжыцца не магла, і надышоў час вырашыць спрэчку бітвой. 1 верасня 1435 года супернікі супротіўіліся на рацэ Святой. Жыгімонту палякі далі ў дапамогу восем тысяч рыцараў. Свідрыгайла вывеў пяць харугваў — Смаленскую, Віцебскую, Палацкую, Мсціслаўскую, Кіеўскую. Яму дапамагаў князь Жыгімонт Карыбут, які прывёў атрады селезцаў, чэхаў і ракушан. І яшчэ дашлі на падмогу лівонскія харугвы і харугва шведаў.

Нешта фатальнае было ў наўтуры Свідрыгайлы, пячатка няўдачы абавязковая клалася на ўсе яго важныя справы. Напярэдадні бітвы ён не ўтрымаўся здзейсніць кару, якая абарвала прыязніць да яго праваслаўных палкоў. Па яго загаду мітрапаліт Герасім на рынкавым пляцы ля мосту праз Віцьбу быў спалены жывым.

Але войскі сышліся, больш за дваццаць тысяч людзей чакалі знака на бітву. Гуфы Жыгімента Кейстутавіча раптам напатырліся дзідамі і, набіраючи разгон, пайшлі наперад; ім насустрэч прыпушцілі рыссю паліцы Свідрыгайлы. Абапал загрымел: «Бі! Сячы!»

У гэтай бітве перамог вялікі князь Жыгімонт, пераможаны Свідрыгайла збег да малдаўскага гаспадара. Жыгімонт пачаў кіраваць аднаасобна, пасля бітвы на Святой адправіў польскіх рыцараў на радзіму і быў вольны.

Адразу думкі Жыгімента і Свідрыгайлы перамяніліся на зваротныя. Свідрыгайла так жадаў застасцца вялікім князем, што таемна абяцаў палякам далучыць да Польшчы ўсё Вялікае княства Літоўскае. Радныя паны не вельмі верылі яму, таму што ён іх падмануў, калі ў першы раз стаў князем. Можа, ён далучыць бы Вялікае княства да Польшчы, але ёго не было досьць палкоў для такай дзэрзкай задумы.

У Жыгімента быў сын Міхайл. І ён пачаў рабіць усё, каб перадаць уладу сыну. Да 1439 года ў яго з'явіліся антыпольскія настроі, якія ён нават не збіраўся хаваць. Паны і намеснікі Вялікага княства, схільныя прыслухвацца да польскага боку, не адважыліся ўспамінаць пры ім, што ён абяцаў каралю Ягайлу за 8 тысяч войскаў, якое перамагло Свідрыгайлу. Усім падавалася, што менавіта Польшча павінны шукаць выйсце, каб загубіць непаслухмнага князя.

Забойства

Але ў 1440 годзе па змове вялікіх польскіх праваслаўных князей Жыгімонт быў забіты. Мабыць, гэта здарылася не без згоды Свідрыгайлы. Выкананы забойства ўзяўся малады князь Аляксандар Чартарыйскі. Ён не ўяўляў таго, што наступіць пасля смерці Жыгімента. На розум Чартарыйскага здавалася, што адзіні прэтэндент на ролю вялікага князя Свідрыгайла. Але той жыў далёка ад Троакі і не памкнуўся ў тыя дні на радны савет, калі князь Чартарыйскі прывёз у замак сенны абоў у трыста падвод, на кожнай з якіх быў схаваны ваяр.

Чартарыйскі і памагаты яму шляхціц Скабейка знайшлі Жыгімента ў капліцы. Дзвёры былі зачынені знутры. У гэта імгненне Чартарыйскі ўбачыў, што па два-

ры ходзіць любімы Жыгімonta мядзведзь, і запіраў аў дзвёры пазногцямі. Жыгімонт адчыніў дзвёры, Чартарыйскі і Скабейка зайдлі, і Чартарыйскі ўдарыў Жыгімonta кachaрай.

Гэта было другое пасля за- душэння Кейстута забойства вялікага князя. Уся краіна была здзіўленая. Пазней летапісцы ва ўгоду сваім вяльможным апекунам напісалі, што Жыгімот забіў незлічоную колькасць паноў, чым і заслужыў такую смерць. Але імёнаў гэтых паноў летапісцы так і не паставілі.

Вось толькі Аляксандар Чартарыйскі, змушаны быў пасля забойства Жыгімента збегні з ВКЛ, знайшоў прыстанак у галіцкага князя Дэмітрыя Шамякі. Маскоўскі князь Васіль у 1443 годзе нават накіроўваў Аляксандра ў Пскоў сваім паслом. Праз чатыры гады ён даў згоду быць намеснікам вялікага князя маскоўскага ў Ноўгарадзе, хадзіў з наўгародцамі на немцаў, на лівонскага магістра і шведскага караля. У зімку 1456 года князь Аляксандар камандаваў наўгародскім войскам падчас вайны паміж Ноўгарадам і Москвой. Па патрабаванні маскоўскага князя ён быў выгнаны за гэта з Ноўгара-да і сеў княжыць у Пскоў. У 1460 годзе, калі маскоўскі князь прыбыў у Ноўгара-д, пскавічы паслалі да яго пасаднікаў аў сцвярджені Чартарыйскага намеснікам. Але князь Аляксандар адпрэчыў гэтую ўмову і пакінуў Пскоў. Дзе ён жыў пасля Пскова, невядома.

Казімір, сын Ягайлі

Пасля смерці Жыгімента радныя паны прапанавалі ў вялікія князі яго сына Міхайл. Гэта быў лепшы варыянт развіцця падзеі для ўсяго ВКЛ. Міхайл быў разумны, асцярожны, ведаў, што Польшча жадае паглынуць Вялікае княства. Але шляхта, арганізаваная Сямёном Гальшанскім, бацькам польскай каралевы і дзедам яе ўнукам, назвала князем Літвы і Русі малодшага сына Ягайлі — Казіміра. У чатыранаццаць гадоў яго прывезлі на гэтую ўрачыстасць.

Ніколі раней за 200 гадоў Вялікага княства Літоўскага няпоўнагадовы хлопец не быў вялікім князем. Гэта парушала векавую традыцыю і звычай. Але зараз хлопчыку далі меч вялікага князя, уянчалі яго каронай, пасадзілі на трон, і ўсе князі і баяры былі павінны яго слухацца.

У 1444 годзе, калі брат Казіміра, 22-гадовы польскі кароль загінуў пад Варнай у бітве з туркамі, палякі абвясцілі Казіміра польскім каралём і вялікім князем Літвы.

Вялікае княства Літоўскае, Рускае і Жамойцкае засталося без уласнага кіравання, двор пемясціўся ў Кракаў.